

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Deniz GÜÇLÜ

ANTİK BITHYNIA BÖLGESİNİN
TARİHSEL İÇERİKLİ YAZITLAR
KATALOGU VE TARİHÇESİ

Danışman
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN

Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından.....
..... Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

İmza

Başkan:

Üye (Danışman):

Üye:

Üye:

Üye:

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../....

İmza

.....

..

Müdür

KISALTMALAR LİSTESİ

Dn.	Dip not
Bak.	Bakınız
nr.	Numara
s.	Sayfa
vd.	Ve devamı
Frg.	Fragman

Epigrafik İşaretler

[]	Tamamlama
()	Kısaltılmış İfadelerin Açılımı
[[]]	Antik çağda silinmiş ifadeler
{ }	Antik taşçı ustası tarafından yanlış yazılmış ifadelerin, modern yazar tarafından metinden çıkarıldığı yerler
< >	Modern yazar tarafından metne eklenen kısımlar
α	Belirsiz Okuma
<i>vac./vacat</i>	Yazıtta var olan boşluk

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, günümüzde Kocaeli, Sakarya, Bolu, Bursa illeri ile İstanbul'un Anadolu yakasını kapsayan coğrafyayı içine alan Antik Bithynia bölgesinin epigrafik buluntular temel alınarak, tarihini incelemektir. Bithynia bölgesinin tarihi, epigrafik kaynaklardan elde edilen bulgular ışığında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma epigrafik kaynaklara ek olarak, antik ve modern kaynaklarla da desteklenmiştir.

Coğrafi konumu nedeniyle, Asya ile Avrupa arasındaki geçiş yollarının kavşağında yer alan Bithynia bölgesi tarihin her döneminde iskân görmüş, önemli kentleri barındırmıştır. Tarihöncesi dönemlerden, Pers hâkimiyetine, kolonizasyon döneminden Helenistik döneme ve daha sonra Roma, Bizans, Osmanlı dönemlerinde önemli tarihi olaylara şahitlik etmiştir.

Çalışmada toplam 58 adet yazıt incelenmiştir. Bölge kentleri ve çevrelerinden bulunmuş olan yazıtların büyük kısmı Roma dönemine tarihlendirilmektedir. Yazıt bakımından hayli zengin buluntulara sahip olan Bithynia bölgesinin, tarihi içerikli, tarihsel açıdan bilgi verici nitelikteki yazıtları nispeten azdır. Antik kaynaklar ışığında incelenen yazıtlar ile Bithynia bölgesinin tarihi spesifik bir açıdan ele alınmıştır.

SUMMARY

This paper has focused on the history of Ancient Bithynia region composed an area including cities of Kocaeli, Sakarya, Bolu, Bursa and Anatolian side of Istanbul based on epigraphic findings. In this paper, the history of Bithynia region is tried to be expressed under the light of findings extracted from epigraphic resources. The study is also supported by ancient and modern sources as well as epigraphic ones.

Because of its geographical position, many important cities had been established in Bithynia region throughout the history and the region had witnessed many historic events that had occurred during different periods throughout the history ranging from prehistorical period to Persian sovereignty, from colonization period to Hellenistic age and in various periods belonging to Rome, Byzantine and Ottoman empires.

This study focuses on 58 tablets. A huge part of the tablets extracted from the cities and arounds in the region belongs to the Roman Empire. Although the region is embodied with full of tablets, the number of historical inscriptions including historical knowledge is relatively lesser.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY.....	iii
1-BITHYNIA BÖLGESİNİN COĞRAFYASI.....	3
1.1. KENTLER.....	4
1.2. NEHİR VE GÖLLER.....	4
1.3. DAĞLAR.....	5
2-BÖLGENİN TARİHİ	6
2.1. PALEOLİTİK (M.Ö. 60000–8000).....	6
2.2. NEOLİTİK (M.Ö. 8000–5500).....	6
2.3. KALKOLİTİK(M.Ö.5500–3000).....	6
2.4. PERS ÇAĞINDAN BITHYNIA KRALLIĞINA KADAR.....	7
2.5. BITHYNIA KRALLIĞI.....	8
2.5.1. Kuruluş.....	8
2.5.2. <i>Nikomedes I (İ.Ö. ca.280-ca.242)</i>	9
2.5.3. <i>Ziaēlas (İ.Ö ca.250-ca.227)</i>	10
2.5.4. <i>Prusias I (İ.Ö. ca.230-ca.187)</i>	10
2.5.5. <i>Prusias II (İ.Ö. ca.182–149)</i>	11
2.5.6. <i>Nikomedes II (İ.Ö.149-ca.127)</i>	14
2.5.7. <i>Nikomedes III (İ.Ö. ca.127-ca.94)</i>	14
2.5.8. <i>Nikomedes IV. (İ.Ö. ca.94-ca.74)</i>	15
2.6. ROMA DÖNEMİ.....	16
2.6.1. <i>Roma Dönemi Tarihi</i>	16
2.6.2. <i>Roma Phylai Sistemi</i>	23
2.7. BÖLGENİN DİNİ YAPISI.....	24
3- YAZITLAR.....	26
3.1 BITHYNIA KRALLIĞI DÖNEMİ	26
1 <i>Kral Ziaēlas'ın Koslulara Mektubu İ.Ö. 246–242</i>	26
2 <i>Phokaia ve Tenedos Kalkhedon'un Dokunulmazlık Statüsünü Tanıyor İ.Ö.3. YY Sonu–2. YY Başı</i>	28
3 <i>Komutan Korrakos'un Onurlandırılması İ.Ö. 188–171</i>	31
4 <i>Seleukia'lı Eudemos'un Onurlandırılması İ.Ö. ca.172</i>	32
3.2. ROMA İMPARATORLUĞU DÖNEMİ	34
5 <i>Nero Döneminde Nikaia-Apameia Yolunun Onarım Yazıtı İ.S. 57–58</i>	34
6 <i>Proconsul Plancius Varus 69–79</i>	35
7 <i>Proconsul M. Plancius Varus'u Onurlandırma Yazıtı 70–72</i>	35
8 <i>Proconsul M. Plancius Varus'u Onurlandırma Yazıtı 70–72</i>	35
9 <i>Vespasianus Dönemi Mil Taşı 77–78</i>	36
10 <i>Vespasianus'un Döneminde Onarılan Yol 78</i>	36
11 <i>İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)</i>	37
12 <i>İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)</i>	38
13 <i>İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)</i>	38
14 <i>İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)</i>	39
15 <i>Gaius Iulius Bassus'un Onurlandırılması 97/98–98/99</i>	39
16 <i>Traianus'un Heykeli 102–116</i>	40
17 <i>Traianus İçin Atıf 102–116</i>	40
18 <i>Traianus Döneminden Bir Mil Taşı 116</i>	41
19 <i>Traianus Döneminden Bir Mil Taşı 116</i>	42
20 <i>İmparator Hadrianus 119–138</i>	43
21 <i>Hadrianus Mektubu 119–138</i>	43
22 <i>Tiyatronun Hadrianus'a Adanması 123</i>	44
23 <i>Tiyatronun Hadrianus'a Adanması 123</i>	44

24 Hadrianus Heykeli 123	44
25 Hadrianus Heykeli 123	45
26 Hadrianus Heykeli 123	46
27 Hadrianus Heykeli 123–131/2	47
28 Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123	47
29 İmparator Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123	48
30 İmparator Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123	48
31 İmparator Hadrianus İçin Adak 123	49
32 Hadrianus Dönemi Hamam Yazıtı 128–129	49
33 Hadrianus'un Mektubu 128–138	50
34 Commodus'u Onurlandırma Yazıtı 185	51
35 Septimius Severus'un Onurlandırılması 198	51
36 Septimius Severus Dönemine Ait Mil Taşı 198/9	53
37 Septimius Severus Dönemi Mil taşı 199	54
38 İmparatoriçe Fulvia Plautilla'nın Onurlandırılması 202–205	55
39 Septimius Severus ve Caracalla Seyahatleri 202–212	56
40 Septimius Severus ve Caracalla Seyahatleri 211	58
41 Iulia Augusta Sebaste'nin Onurlandırılması 214	59
42 Caracalla'nın Seyahati 214–217	60
43 Elagabal Dönemine Ait Bir Onurlandırma Yazıtı 218–219	61
44 Elagabal Devrine Ait Mil Taşı 218	63
45 Septimius Severus, Caracalla ve Elagabal Seyahatleri 219–222	63
46 Severus Dönemi Lollianus'un Onurlandırılması ca. 227–230	65
47 Maximinus Thrax Dönemine Ait Mil Taşı 235–238	66
48 Gordianus Dönemine Ait Mil Taşı 238–244	66
49 Gordianus III Dönemine Ait Mil Taşı 241	67
50 Decius Dönemine Ait Mil Taşı 249–251	67
51 Macrianus'un Onurlandırılması 260–261	68
52 Claudius Gothicus Döneminde Nikaia Surlarının Yeniden Yapımı 268–269	68
53 Claudius Gothicus Döneminde Nikaia Surlarının Yeniden Yapımı 268–269	69
54 Diocletian Dönemine Ait Onurlandırma Yazıtı 285–286	70
55 Diocletianus ve Maximianus Devrinden Mil Taşı 285–286	71
56 Constantius Chlorus Dönemi 298–296	71
57 Deprem Yazıtı IV. Y.Y.	72
58 Konstantin VI. Dönemine Ait Sınır Yazıtı 780–797	72
SONUÇ	74
TABLolar	75
<i>BITHYNIA VALİLERİ</i>	75
<i>DEPREMLER</i>	77
ANTİK KAYNAKLAR	78
BİBLİOGRAFYA	82
ÖZGEÇMİŞ	87

1-BITHYNIA BÖLGESİNİN COĞRAFYASI

Bithynia, kökende günümüz Kocaeli yarımadası yani İstanbul Boğazı, Karadeniz ve İzmit körfezi arasında kalan yarımadaya verilen isimdir. Ancak Helenistik dönemde Bithynia Kralları tarafından yapılan fetihlerle Mysia Olympos'u (Uludağ), orta Sangarios (Sakarya) kıvrımı ve Propontis'in doğusunda içine alarak genişlemiştir. Bithynia bölgesinin doğu sınırı Filyos çayı olmuştur.

Roma hâkimiyeti ile Bithynia ve Pontus birleştirilerek tek eyalet haline getirilir.

Strabon'a göre:

"Bithynia Bölgesi doğuda, Papblagonalılar ve Mariandynler, Epiktetonlar kuzeyde, Sangarios Irmağı'nın döküldüğü yerden Byzantion ve Khalkhedon Denizi'nin ağzına kadar Pontos Denizi; batıda, Propontis; güneye doğru Mysia ve Hellespontos Phrygia'sı olarak da adlandırılan Phrygia Epiktetos ile sınırlanmıştır¹." Strabon Bithynia'nın güney sınırlarını belirtmenin zor olduğunu söyler².

İÖ. 5. yy. coğrafyacısı Pseudo Skylaks'a göre:

Bithynialılar. Mariandynalılar'dan sonra Thrakialı Bithynialılar gelir. Sonra Sangarios Nebri, sonra bir başka nehir Artanes ve Thynias Adası (Onu Herakleialılar iskân etmiştir.) ve Rhebas Nebri vardır. Daha sonra direkt olarak geçit ve daha önce belirtilmiş olan Pontos'un ağzındaki tapınak, bundan sonra Thrakia kökenli Khalkedon, ondan sonra da Olbianos Körfezi. Mariandyna'dan Olbianos Körfezi'ne kadar (buraya kadar Bithynialıların Thrakiasıdır) olan deniz yolculuğu 3 gün sürer. Pontos'un ağzından Maiotis Gölü'nün ağzına kadar olan Avrupa ve Asya arasındaki deniz yolculuğu da aşağı yukarı aynıdır.³

Bithynia, ismini İskitler'den kaçarak Trakya'dan Anadolu'ya geçen Thraklardan almıştır. Herodotos Bithynialılar'ın Asya'ya geçmeden önce Strymonia kıyılarında oturdukları için eskiden Strymonia'lılar (Strymon, Makedonia'nın doğusunda, günümüzde Bulgaristan'dan geçerek Yunanistan'dan Orfani körfezine dökülen Struma/Strymon ırmağı) adını taşıdıklarını ve bu Asya Thraklar'ının başında Artabanos oğlu Bassakes olduğunu belirtir⁴. Bithynialılar Anadolu'ya Mysialılar ve Phrygialılar'dan sonra gelmişlerdir⁵. Bithynia, ismini Balkanlar'dan gelen bir halktan

¹ Strab. 12.4.1.

² Strab. 12.4.4

³ Skylaks 92.

⁴ Herodotos 7.75.

⁵ Magic, RRAM I, 303

almasına rağmen bölgenin kurucu kral ailesi; Pontos, Kappadokia Kralları gibi Pers aristokrasi sınıfındandır ve satrap ya da dynast olarak görev üstlenmişlerdir⁶. Bu satrap ve kral aileleri Büyük Pers İmparatorluğu'nun parçaları olarak anılmaktadır⁷.

1.1. KENTLER

Bithynia'daki başlıca kentler: Khalkedon (Kadıköy), Khryso polis (Üsküdar), Lybissa (Diliskelesi), Dakibyza (Gebze), Nikomedeia (İzmit), Kalpe (Kerpe), Olbia (Başiskele), Astakos (Gölcük), Prainetos (Karamürsel), Pylai- Strobilos (Çiftlikköy/Karakilise), Drepanon (Hersek), Kios-Prusias ad Mare (Gemlik), Apameia/Myrleia (Mudanya), Prusa ad Olympium (Bursa), Helikore⁸-Nikaia (İzmit), Prusias ad Hypium (Konuralp), Bithynion-Klaudiupolis (Bolu), Diadospolis (Akçakoca), Teion-Tieion-Tion (Filyos/Hisarönü), Herakleia (Ereğli), Otroia (Yenişehir), Modrene (Mudurnu), Malagina (Mekece), Agrilion (Bilecik), Kabaia (Geyve).

Karadeniz'de Kalpe yakınlarında yer alan Thynias-Apollonia (Kefken Adası).

Propontis'de yer alan Prinkiponisia (Prens takımadaları) daha çok geç Roma ve Bizans dönemlerinde iskân edilmiştir. Takımadaları oluşturan adalar: Ponti (Kınalıada), Antigoni (Burgaz), Khalki (Heybeliada), Prinkipos (Büyükada), Terebinthos (Sedef Adası), Niandros (Tavşan Adası), Pita (Kaşık Adası), Plati (Yassı Ada), Okseia (Sivriada).

1.2. NEHİR VE GÖLLER

Sangarios (Sakarya Nehri), Aisepos (Gönen Çayı), Hypios (Melen çayı), Makestos (Susurluk-Simav Çayı), Parthenios (Bartın Çayı), Siberis (Aladağ Çayı), Psillis (Ağva), Kalpas (Kefken yakınlarındaki akarsu Anadere?), Lykos-Rhyndakos (Orhaneli Çayı), Rhebas (Riva), Kaleks (Gülünç Çayı), Billaios (Filyos Çayı), Artanos (Hiciz Deresi).

Askania (İzmit Gölü), Sophon /Sunensis (Sapanca Gölü), Apolyont (Ulubat Gölü).

⁶ Syme, *Anatolica* 6.

⁷ Mommsen, *Roman History* III 204.

⁸ İzmit'in en eski ismi: Georgii Cyprii descriptio orbis Romani 11; ayrıca bak. S. Şahin, I.v. Nikaia II,3 T.1

1.3. DAĞLAR

Mysia Olympos'u (Uludağ), Astakos (Samanlı Dağları), Sophon (Kartepe).

2-BÖLGENİN TARİHİ

2.1. PALEOLİTİK (M.Ö. 60000–8000)

Bölgenin paleolitik yerleşimleri şunlardır; Parganlı-Kerpe, Kefken-Cebeci, İbonun Rampası, İçerenköy, Göksu, Pendik-Hacet Deresi, Fikirtepe, Domalı-Alaçalı. Bu döneme ait buluntular genel olarak kuvarsit, çakmaktaşı el baltaları ve kesici aletlerdir.⁹

2.2. NEOLİTİK (M.Ö. 8000–5500)

Bölgenin neolitik yerleşmeleri şunlardır: Dudullu, İçerenköy, Fikirtepe, Tuzla, Pendik-Temenye, Yalova/Göztepe, Ilıpınar, Yügücek-İznik, Marmarcık, Mentеше, Yenişehir, Musluçesme Mevkii, Tepetarla, Üyücek/Tütüncüyolu. Buluntular minik dilgiler, orak-bıçak, çanak-çömlek parçaları. Mimari olarak Fikirtepe’de oval kulübeler.¹⁰

2.3. KALKOLİTİK(M.Ö.5500–3000)

Bölgenin kalkolitik yerleşmeleri şunlardır: Ilıpınar, Kınık. Ilıpınar’da yapılan kazılarda dörtgen, tek odalı yapılara rastlanılmıştır, ayrıca mezarlara konulmuş kâseler ve testiler bulunmuştur.¹¹

⁹ TAY I

¹⁰ TAY II

¹¹ TAY III

2.4. PERS ÇAĞINDAN BİTHYNIA KRALLIĞINA KADAR

Bu bölge İ.Ö. 1200–700 yılları arasında Thrakia¹² kökenli halkların yurdu olarak anılmıştır. Argo gemisi destanında bu halkı *Berykos*'lar¹³ olarak görmekteyiz. Bu halkın dilinin de Thrakia kökenli bir Anadolu dili olduğu düşünülmektedir. Homeros İlyada'da Bithynia adından bahsetmez. Sadece Paphlogonia ve Mysia'yı anar¹⁴. Daha sonraki dönemlerde bile bölge Bithynia Thrakia'sı olarak anılır¹⁵.

İ.Ö. 6. yüzyılda Dareios döneminde bu bölge Paphlogonia, Phrygia, Mariandyn'ler, Suriye ile birlikte üçüncü satraplık bölgesi haline getirilmiştir¹⁶. Pers ordusunun sayımında Herodotos Bithynialı'ları anar ve Asya'ya geçtikten sonra bu adı aldıklarını belirtir¹⁷.

Peloponnesos savaşları sırasında Karadeniz'de bulunan Atinalı komutan Lamakhos Herakleia yakınlarında Kaleks çayı (Gülünç çayı) ağzında sağanak yağmur ve selin sonucu tüm gemilerini yitirmesi nedeni ile, askerleriyle yaya olarak Bithynia içinden yürüyerek Khalkedon'a varır¹⁸.

İ.Ö. 408 yılında Alkibiades Byzantion ve Khalkedon'u kuşatır, Bithynialılar Alkibiades ile barış yapar¹⁹. İ.Ö 404 yılında Sparta ordusunun eline düşmemek için önce Bithynia'ya çekilir, burada servetinin büyük kısmını yitirdikten sonra da Artakserkses'in sarayına gitmeye karar verir²⁰.

İ.Ö. 400'de "On binler" dönüş yolculuğunda çevreyi talan etmek için Kalpe (Kefken) limanına çıkarlar. Ancak Pers Satrabı Pharnabazos ve Bithynialılar Yunanlara saldırır, savaşı on binler kazanır. Ordu karadan 6 gün sonra Khyrsopolis'e (Üsküdar) varır.²¹

İ.Ö 399–398 kışında Spartalı komutan Derkyllidas ordusuyla Bithynia Thrakia'sında kışlamış ve konaklama süresince yağma akınlarıyla, aslında Pharnabazos'a bağımlı olmayan Bithynialı'ların varlıklarını talan etmiştir²².

Aleksandros, eski Pers yönetiminde olan satraplıklarda herhangi bir değişiklik yapmamış, yerlerine kendi uygun bulduğu kişileri satrap olarak atayarak gerçekte yeni bir Makedon devlet

¹² Herodotos 3.90, 1.28; Thuky. 4.75; Ksen. *Hell.* 1.3.1. , *Hell.* 3.2.2, Anab. 6.2.17, *Anab.* 6.4.1-3; Skylaks *Peripl.* 92; Diodor.14.38

¹³ Apol. Rhod., *Argo.*, II. I

¹⁴ Homer. *İliad.* 2.850–861

¹⁵ Arrian. *Anab.* 1.29.5

¹⁶ Herodotos 3.90

¹⁷ Herodotos 7.75

¹⁸ Thuky. 4.75; Diod. 12.72

¹⁹ Ksen. *Hell.* 1.3.2; Plut. *Alk.* 29

²⁰ Plut. *Alk.* 37

²¹ Ksen., *Anab.*6.4.1.

²² Ksen. *Hell.* 3.2.2; Diod. 14.38

düzeni kurmak yerine, bir Pers kralı olarak davranma yoluna gitmiştir. Bu sebeple eski Daskyleion satraplığına Kalas'ı atamıştır²³. Kendisi hiçbir zaman Bithynia üzerine yürümemiştir. Kalas, Bithynia'da yerel bir kral olarak güçlenmeye başlayan Bias/Bas tarafından yenilgiye uğratmıştır.

2.5. BITHYNIA KRALLIĞI

2.5.1. Kuruluş

5. yüzyılın ikinci yarısında, Doidalsos adındaki bir yönetici Bithynia hanedanlığının kurucusu olarak, Bithynialıları bir yönetim çatısı altında birleştirmeye başlamıştır²⁴. İ.Ö. 377–327 yılları arasında Bithynia'da yerel bir kral olan Bias oldukça güçlenmişti.

Bias'ın oğlu Ziboetes (Zipoetes/Zipoites), Astakos'u ve Khalkedon'u İÖ. 315'te, Antigonos'un bir generali tarafından durdurulana kadar kuşatmıştır²⁵. Ziboetes Antigonos'la ittifak kurmuştur. Ziboetes Ziboetion kentini kurmuştur²⁶, ancak yeri günümüzde bilinmemektedir. Ipsos ve Kyroupedion savaşları sırasında (İÖ. 301–281) Bithynia, Lysimakhos'un payına düşmüştür. Ancak Ziboetes'e karşı iki ordu gönderen Lysimakhos iki kere yenilmiş ve İÖ. 297'de Ziboetes kendisini kral ilan etmiştir. Bölgesini genişleten Ziboetes Antiokhos I e karşı da başarılı olur ve bölgedeki gücünü pekiştirir²⁷.

Kyroupedion savaşından sonra, Bithynia'nın, Seleukoslar'ın toprağı olması hedeflenmiştir. Fakat Seleukoslar daha çok Thrakia'yı hâkim olmak istiyordu. Seleukos'un suikasta kurban gitmesinden sonra onun halefi Antiokhos I Herakleia'ya, Bithynialılar'a karşı bir güç gönderir. Fakat Bithynialılar bu gücü geri püskürtürler²⁸.

²³ Arrian. *Anab.* 1.17.1, 2.4.2

²⁴ Strab. 12.4.2

²⁵ Diod. 19.60

²⁶ Mem.20

²⁷ Magie, RRAM I,311

²⁸ Mem. 10–16

2.5.2. Nikomedes I (İ.Ö. ca.280-ca.242)

Ziboetes'in ölümünden sonra, onun en büyük oğlu Nikomedes I kral oldu ve Ziboetes adındaki kardeşi hariç geri kalan kardeşlerini öldürttü. Ziboetes Herakleia'nın kontrolünü ele almış, Nikomedes de kuzeybatı Bithynia'yı kontrol etmiştir. Nikomedes I, Seleukos kralı Antiokhos I'in desteklediği kardeşi Ziboetes'in kendisine başkaldırması üzerine Galat Tetrarkhos'u Leonnorios ile anlaşma yapar. Nikomedes kendisinin izni olmadıkça başkalarıyla anlaşma yapılmaması, kendisiyle dost ve düşmanların paylaşılması ve Byzantion, Tieion, Herakleia, Khalkedon ve Kios ile müttefik olunması hususunda anlaşır²⁹ ve yarısı savaşçı olmak üzere 20.000 Galatı Bosphoros üzerinden Anadolu'ya geçirir (İ.Ö. ca. 278). Bu Galatları Laturios önderliğindeki Trokmiler kabilesi izler ve onlarında Nikomedes'e tabi olmalarıyla, Nikomedes kardeşini kolayca bertaraf ederek Bithynia üzerinde tek hâkim olur³⁰.

Bastırılan isyandan sonra Nikomedes hem kendi bölgesi hem de Karadeniz kentleri için tehlike arz eden Antiokhos I'i güçsüz bırakmak amacıyla Galatları Batı Anadolu'daki Seleukos topraklarına yönelmiştir³¹. Bir müddet bu bölgede yağmacılık yapan Galatları, Nikomedes I ve Mithridates I onları kendi toprakları dışında uygun bir mesafede ve Seleukos krallığı ile aralarında tampon bir bölge oluşturacak şekilde, o sıralarda Seleukos hâkimiyetinde olan ancak otorite boşluğu bulunan Phrygia bölgesine yerleştirmeyi uygun buldular. Böylece hem uzakta topraklarını yağmalardan koruyacak, aynı zamanda olası bir yardım gerektiği zaman yakında olacaklardı³².

Nikomedes I daha önce Lysimakhos tarafından yerle bir edilmiş olan ve daha önce Megara ve Atinalıların bir koloni kenti olan Astakos kentinin karşı kıyısına kendi adına izafeten Nikomedeia kentini kurmuştur³³. Astakos ile karşılaştırıldığında daha merkezi konumda olan Nikomedeia kenti ile Nikomedes iyi bir liman ve ticari ilişkilerden faydalanacağı bir kent elde eder³⁴. Nikomedes Bithynion ve Nikaia'yı da fethederek ülkesini genişletir³⁵.

Nikomedes I'in ilk eşinden olan oğlu ile arasında çıkan anlaşmazlık, Nikomedes'in diğer oğlu Zipoites'i varis ilan etmesiyle daha da alevlenir. Ziaēlas'ın Galatların Tolistobog boyu şefinden yardım istemesi üzerine sorun daha da büyür. Herakleia kentinin baba oğul arasında

²⁹ Mitchell, *Anatolia I* 15 vd.; Magie RRAM I 5 dn.10

³⁰ Strab. 12.5.1–2; Liv. 38.16.1–15; ayrıca konuya ilişkin Arslan, *Galatlar* 55, dn.175

³¹ Magie RRAM I 5 vd.

³² Arslan, *Galatlar* 60 vd. , dn.198,199

³³ Strab. 12.4.2; Mem. 20

³⁴ Magie, RRAM I 305

³⁵ Magie RRAM I 312; Rostovtzeff, *Hellenistic World*, 568 vd.; Jones, *Greek City* 17

arabuluculuk etmesiyle sorun çözülür. Anlaşmazlığın çözülmesi ile elleri boş kalan Galatlar ise Herakleia kentinin topraklarını yağmalarlar³⁶.

2.5.3. Ziaēlas (İ.Ö ca.250-ca.227)

Nikomedes'in ölümünden sonra oğlu Ziaēlas krallığın başına geçti. Kızını Antiokhos Hieraks ile evlendirerek kendine bir destek sağladı. Kral Ziaēlas kendi döneminde barışçıl bir siyaset izleyip Helen kentleri ile iyi ilişkiler kurmayı tercih etmesine karşı³⁷, Pergamon krallığını kendisine rakip olarak görmeye başlamış ve bu sebeple Attalos I'e karşı mücadele eden aynı zamanda da damadı olan Antiokhos Hieraks'a destek vermekten geri durmamıştır. Ziaēlas döneminde Bithynia krallığının toprakları genişledi, Mariandyn hinterlandından, Phrygia ve Paphlogonia sınır kentlerine kadarki alan Bithynia hâkimiyetine girdi. Ziaēlas, Krateia (Flavioupolis) kentini fethetti ve Kappadokia'da bir kent (**Ζήλα**) kurdu³⁸. Kral Ziaēlas İ.Ö. ca.227 yılında bir Galat tarafından öldürüldü³⁹.

2.5.4. Prusias I (İ.Ö. ca.230-ca.187)

Babasının ölümüyle tahta geçen Prusias I, yükselen Pergamon tehlikesine karşı, Makedon kralı Philippos V ile ittifak kurdu. 216/217 yılında Pergamonlu Attalos tarafından Avrupa'dan Anadolu'ya geçirilen bir Galat kabilesi olan Aisosag'lar Abydos civarında bir terör havası estirmeye başladı. Prusias müdahale etti, çocuk ve kadınları da öldürerek bu olaya son noktayı koydu⁴⁰.

İ.Ö. 202 yılında Philippos Kios ve Myrleia kentlerini ele geçirmiş ve bu yerleri kayınbiraderi Prusias I'e vermişti⁴¹. Prusias Phrygia bölgesini ele geçirmiştir, sınırlarını Aizanoi'a kadar genişletmişti.

Bithynia krallığının topraklarını genişletmesinden rahatsız olan Pergamon'un Roma'dan yardım istemesi üzerine, Galba komutasında⁴² bir ordu Anadolu'ya gelerek olaya müdahale etmiş

³⁶ Arslan, Galatlar, s.75.dn.268

³⁷ bak. yazıt nr.1, *Kral Ziaēlas'ın Kozlular'a Mektubu*

³⁸ RE, Bithynia

³⁹ Phylarkh. *Frg.*50; Arslan, Galatlar, s.202, dn.789

⁴⁰ Polyb. 5.78.5–6; ayrıca bak. Arslan, Galatlar, dn. 317

⁴¹ Polyb. 15.22 vd.; Liv. 32.33.; Strab. 12.4.3; Magie, RRAM, dn.38

ve Mysia ve Phrygia⁴³ Pergamon'a geri verilmişti. Bu olaydan sonra Bithynia-Pergamon ilişkileri gerildi, Prusias II Phrygia Epiktetos'u Eumenes II'den almak için, bu meseleyi savaşa dönüştürdü. Bu savaş sırasında Prusias II'nin yanında Galatlar da yer almıştır⁴⁴. Prusias, Apameia barışından kısa bir süre sonra, Makedon kralı Philippos'dan aldığı destek ile⁴⁵ ve yanına sığınmış olan Hannibal'in komutanlığıyla Mysia'yı ele geçirmiştir. Hannibal'in Pergamon'a karşı kazandığı bu zafer son zaferi olacaktır. Bu savaş sırasında Eumenes II son anda esir olmaktan kurtulmuştur. Ancak Pergamon ve Bithynia arasındaki bu savaş İ.Ö. 184 yılında Pergamon'un kesin zaferi ile sona ermiştir⁴⁶. Bu savaş sonunda Eumenes **Σωτήρ** (kurtarıcı) unvanını almıştır⁴⁷. Bu tarihten sonra Hellespontos bölgesi Pergamon egemenliğine girmiştir. Bu bölgeyi Pergamon krallığı adına komutan Korrakos yönetmiştir⁴⁸. Prusa'da bulunan yazıttan anlaşıldığına göre komutan Korrakos bu bölge halkına iyi davranmış ve pek çok yararlı hizmetlerde bulunmuştur. Yazıtın da Prusa kentinde bulunması ilgi çekicidir. Prusa kenti çekirdek Bithynia kentidir. Yazıt buraya sonra gelmiş olmalıdır. Uzak ihtimal ise Pergamon, hakimiyet alanını bu bölgeye kadar genişletmiş olmasıdır. Ancak yazıtın buraya gelme ihtimali daha makul görünmektedir.

İ.Ö. 183 T. Quinctius Flaminius başkanlığında yapılan toplantıda Apameia Antlaşması'nda Eumenes II'ye verilen yerler üzerinde haklarının geçerli olduğu belirtilmiş ve bu karara Prusias I ve Galat şefi Ortiagon'un da uyması zorunluluğu konulmuştur. Flaminius ayrıca Roma'nın düşmanı Hannibal'i hizmetine almasından ötürü Prusias'dan generalin teslim edilmesini istemiştir. Hannibal ise teslim olmak yerine ölmeyi tercih etmiş ve intihar etmiştir⁴⁹.

Hannibal'in intiharının üzerinden kısa bir süre sonra Prusias I de öldü ve yerine oğlu Prusias II geçti.

2.5.5. Prusias II (İ.Ö. ca.182–149)

Prusias II, Perseus'un kız kardeşi Apameia ile evliydi. İ.Ö. 179 yılında Pontos kralı Pharnakes I Bithynia topraklarına girdi. Bunun üzerine Pharnakes, Prusias II, Kappadokia kralı

⁴² Cic., *De Imp.Gn.Pomp.* 6–5

⁴³ Strab.12.4.1, Strabon bu Phrygia bölgesini Phrygia Epiktetos, "İlaveten kazanılan Phrygia" olarak tanımlar. Bu konu ile ilgili ayrıca bak. Şahin, Phrygia Epiktetos

⁴⁴ Iust.32 ayrıca bak. Arslan, Galatlar 116

⁴⁵ Strab. 12.4.3

⁴⁶ OGIS 298; Magie RRAM I dn.59

⁴⁷ Robert, Tralles, 284 dn.1; Magie, RRAM I dn.59; Arslan, Galatlar 116

⁴⁸ bak. yazıt nr. 3 *Komutan Korrakos'un Onurlandırılması*

⁴⁹ Liv. 34.50–51; Magie RRAM I, 758, dn. 56

Ariarathes IV, Pergamon kralı Eumenes II'ye yaptığı savaşları kaybetmiş ve barış imzalamak zorunda kalmıştır⁵⁰.

Seleukos IV'ün ölmesiyle, kardeşi Antiokhos IV tahta geçti (İ.Ö. 175). Antiokhos hayran olduğu Roma ve Helen kültürünü yaygınlaştırmak için izlediği politika sonucu pek çok Helen kenti ile dostça ilişkiler kurmuş, ve onlara kendi kentlerini geliştirmeleri için para yardımında bulunmuştur⁵¹. Bu dönemde Makedonia'daki Roma karşıtı politika üzerine batıdaki Helen kentlerinin bu tür politik desteklere ihtiyaç vardı. Rhodos, Kyzikos, Lampsakos⁵² gibi kentlerin yanında bir Bithynia kenti olan Kalkhedon ile de bir bağ kurduğu açıktır⁵³. Kalkhedon'da bulunan bir yazıtta Seleukos kralının, saray mensuplarından Eudemos'un Kalkhedonlular'a gösterdiği ilgi neticesinde, vatandaşlık hakkı verilmiş ve *proksenos* olarak onurlandırılmıştır.

3. Makedonia Savaşı (İÖ. 171–168) esnasında, Bithynia ve Pergamon Roma'nın yanında savaşa katıldılar. Bu savaştan kısa bir süre sonra Pergamon kralı Eumenes'in kardeşi Attalos Roma'ya gitmiş ve Senatus'a Galatları şikâyet etmiştir. Senatus isteklerinin yerine getirme sözü vermesine rağmen hiçbir şey yapmamıştır. Attalos'un Roma ziyaretinin ardından Kral Prusias II de Roma Senatus'una giderek Eumenes II'yi şikâyet etmiş ve Galatların topraklarının egemenliğinin kendine verilmesini istemiştir. Ancak bu teklif Senatus tarafından geri çevrilmiştir⁵⁴. Ayrıca Prusias'ın bazı Anadolu kentlerini de şikâyet etmeleri konusunda yönlendirmiş olması muhtemeldir. Özellikle o sıralarda, Pompeius Trogus'un⁵⁵ belirttiğine göre, Pergamon kralı Eumenes Galatlar ve Pisidia'daki Selge (Zerk) ile savaşıyordu ve Eumenes'in ölümünden sonra da Kral Attalos Selgeliler ile savaşmaya devam etti. Amblada'da (Günümüzde Beyşehir ile Seydişehir arasında Yenice köyü yakınlarında) ele geçen bir yazıt⁵⁶, Attalos II'nin bir mektubunu içermektedir. Yazıtın içeriğinden anlaşıldığına göre, Eumenes'in, Apameia barışından sonra ele geçirdiği Pisidia bölgesini Pergamon idaresine geçmekte direnmesi üzerine Selge ile savaştığı düşünülmektedir. Olay bilinmekle beraber nedeni tam olarak açık değildir. Ancak Pergamon karşıtlarının tam bir kalesi durumunda olan Selge Strabon'un da belirttiği gibi daima Pamphylia ve Toros'ların iç kısmında bulunan krallarla savaş halindeydi⁵⁷. Strabon'un "Toros'un iç kısmındaki krallar" tanımını Pergamon krallarını düşündürmektedir. Polybios⁵⁸, Eumenes hakkında Roma'ya şikâyette bulunan tek kent olarak Selge'yi sayar. Magie, Kilikia Aspera bölgesinin Seleukos

⁵⁰ Polyb. 25.2.4; Magie RRAM I 765, dn.60

⁵¹ Liv. 41.20.

⁵² I.v. Lampsakos, nr.6

⁵³ bak. yazıt nr.4 *Eudemos'un Onurlandırılması*.

⁵⁴ Polyb. 31.32.; Liv. 45.44.; Magie RRAM I 767, dn.65

⁵⁵ Pomp. Trogus, *Hist. Philipp.*, 34

⁵⁶ Welles, Royal Corr., nr. 54

⁵⁷ Strab. 12.7.3

⁵⁸ Polyb. 30.1.3

yönetiminde olduğu ve Seleukoslar ile Attaloslar'ın birleşmesinden korkmuş olma olasılığında bahseder. Bu sebeple Prusias'ın, Roma'nın Eumenes'i kontrol altına alması umuduyla şikâyetle bulunmuş olduğunu da ekler⁵⁹. Amblada ise İ.Ö. 188 yılından beri Pergamon'a vergi vermekle yükümlüydü. 168–166 yıllarındaki Galat isyanından faydalanarak Pergamon işgal kuvvetlerinden kurtulmak için bir fırsat yakalayıp isyana katıldılar. Ancak isyankâr Galatların yenilgisinden sonra tekrar Pergamon yönetimi kente geldi. Amblada, zararın ödenmesi (9000 talentlik tazminat) ve ek olarak yıllık verginin 2 talentlik artışı ile cezalandırılmışlardır. Selge görünüşe göre bu olay ile karıştı. Pisidialılar bu şekilde Pergamon'a karşı çıkmaya başladılar. İ.Ö.164 yılında Prusias II Roma'da Selge ile birlikte tekrar Pergamon'u suçlamaktaydı⁶⁰. Fakat Roma Senatus'u bu şikâyetleri tekrar geri çevirmiştir. Eumenes ve Attalos büyük bir kararlılıkla Pisidia'ya bir sefer düzenlemiştir. Amblada'da bulunan yazıttan⁶¹ anlaşıldığına göre, bu sefer sırasında Amblada da Pergamon tarafında yer almış olması üzerine daha önce verilen cezalar affedilmiştir. Yazıtta Attalos, kentin pişmanlığına değinerek, krallık emirlerine seve seve uymuş olduklarını belirterek 9000 talentlik tazminatın iptaline, vergiden 3000 drahmi düşülmesine ve esirlerin serbest bırakılmasına karar vermiştir. Welles'e göre yazıt Attalos'un tahta geçtiği tarih olan 159 yılına yakın bir tarihte yazılmış olmalıdır.

İ.Ö. 159 yılında Pergamon kralı Eumenes II'nin ölümü üzerine yerine kardeşi Attalos II geçmişti. Prusias II, Pergamon'un Galatlar ile ilişkilerinin kötü olmasını fırsat bilip Pergamon'a saldırmıştır. Bithynia ordusunun, Pergamon kentinin yer aldığı tepeye kadar ilerlediği bilinmektedir. Attalos hemen Roma Senatus'una başvurmuştur⁶². Önce bunu pek inandırıcı bulmayan senatörler yaklaşık iki yıl sonra olaya müdahale ederek Prusias'ı silahlarını bırakmaya, Attalos'a tazminat ödemeye mecbur etmişlerdir.

Bu olaydan beş yıl sonra, İ.Ö.149 yılında Attalos II bir takım entrikalar ile Prusias'ın oğlu Nikomedes'i destekleyerek, tahta geçmesine ön ayak olmuştur. Prusias'ın bu olay üzerine Roma'dan yardım çağrısı karşılıksız kalmıştır. Prusias II Nikomedeia'da öldürülmüş⁶³ ve yerine oğlu Nikomedes II geçmiştir.

⁵⁹ Magie, RRAM I dn. 65

⁶⁰ Polyb. 30.30.2–3

⁶¹ Welles, Royal Corr., nr.54

⁶² Polyb. 33.12.1.; Magie, RRAM I dn.80

⁶³ App. *Mithr.*18.

2.5.6. Nikomedes II (İ.Ö.149-ca.127)

Attalos II'nin desteği ile tahta geçen Nikomedes II zamanında Pergamon ile Bithynia arasındaki düşmanlık son bulmuştur. Bunu takip eden yıllarda uzun süre sorunsuz ve barış dolu günler geçiren Bithynia krallığı, Roma ile de ilişkilerini iyi tuttu.

Ancak yönetimi sırasında, Nikomedes II'nin tahta geçmesine yardımda bulunmuş olan ve Prusias II'nin kayınbiraderi olan Diegylis isimli bir kabile lideri Thrakia sahilinde bulunan bazı Helen kentlerini işgal etmiş ve diğer kentleri de kıyım ile tehdit etmişti. Bunun üzerine Attalos'un müdahalesi sonucu bu olay kapanmıştır⁶⁴.

İ.Ö. 133 yılında Pergamon kralı Attalos III krallığını Roma'ya bırakarak öldü. Tahtta hak iddia eden Aristonikos isyanını öğrenen Roma, Anadolu'da askeri birliğinin olmaması sebebiyle Nikomedes II'ye, Pontos kralı Mithridates V'e, Kappadokia kralı Ariarathes V'e ve Paphlagonia kralı Pylaemenes'e yardım etmeleri için haber gönderir. Bunun üzerine istenen yardım gönderilir. Ancak bu yardım pek etkili olmaz. Roma, deneyimli komutan Perperna komutasında bir ordu gönderir. Savaşın üçüncü yılında Aristonikos'u Stratonikeia'da mağlup eder ve esir alır. Perperna'nın hastalanıp ölmesi üzerine, yarım kalan görevini tamamlamak üzere İ.Ö. 129 yılı Consul'ü M. Aquillius gelmiş ve yaptığı düzenlemeler ile Pergamon krallığı topraklarını, *Provincia Asia* adı ile Asya Minor'daki ilk Roma eyaleti haline getirmiştir⁶⁵. Aquillius, bazı bölgeleri isyan sırasında Roma'ya yardım eden krallıklara vermiştir. Buna göre Lykaonia'yı Kappadokia kralının oğullarına, Phrygia Epiktetos'un bazı kısımlarını Paphlagonia prenslerine, Büyük Phrygia ve Galatia'yı Pontos kralı Mithridates V'e vermiştir. Bu dağıtımdan Nikomedes II pay alamamıştır⁶⁶.

2.5.7. Nikomedes III (İ.Ö. ca.127-ca.94)

Nikomedes'den sonra yerine geçen oğlu Nikomedes III, Mithridates ile birleşerek İ.Ö. 104 yılında Paphlagonia bölgesini işgal ederek, aralarında paylaştılar⁶⁷. Roma'nın derhal Paphlagonia'yı terk etmesini istemesine rağmen, Mithridates topraklarını genişletme politikasına Galatia ve Kappadokia'ya saldırarak devam etti⁶⁸.

⁶⁴ Strab.13.4.2.; App. *Mithr.*6

⁶⁵ Strab.14.1.38-42

⁶⁶ App. *Mithr.* 11-15; App. *Mithr.* 56-57

⁶⁷ Iust. 37.4., 38.7-10

⁶⁸ Iust. 37.4., 38.7.

III. yüzyılın sonunda Suriye krallarının Akdeniz’de gücünün azalması ile ortaya çıkan korsanlık faaliyetleri, daha sonraları etkilerini Propontis’e (Marmara denizi) kadar uzanmıştı. Bu sebeble pek çok kent gibi Kalkhedon kenti de Tenedos ve Phokaia kentlerinden dokunulmazlık haklarının kabulünü talep etmiş ve almıştır⁶⁹. Deniz trafiğini etkileyen bu korsanlar, daha sonra Pompeius’un düzenlediği bir sefer ile üç ay kadar bir sürede ortadan kaldırılmıştır (İ.Ö.67).

2.5.8. Nikomedes IV. (İ.Ö. ca.94-ca.74)

Nikomedes III’ün İ.Ö. 94 yılında ölmesi üzerine oğlu Nikomedes IV kral oldu. Ancak kardeşi Sokrates ayaklanarak, Mithridates VI’ya başvurdu. Bunun üzerine Mithridates bir saldırı ile tahta Sokrates’i geçirdi. İ.Ö. 89 yılında Roma, İ.Ö. 101 yılı Consul’ü M. Aquillius’u Nikomedes IV yeniden tahta geçirmek için göndermiştir. Asya valisi Cassius ve Aquillius’un ordusuyla olaya müdahalesi sonucu, Mithridates VI Bithynia’yı terk etmek zorunda kaldı.

Daha sonra krallığının başına dönen Nikomedes, Pontus’a saldırdı ve bu bölgeyi yağmaladı. Nikomedes, Mithridates’in ordusuyla, Amnias (Gök Irmak) nehri yanında karşı karşıya geldi ve yenildi. Nikomedes, Bithynia ve Pontus sınırındaki Skoroba dağı eteğinde kamp kurmuş olan Roma generali Manius’un yanına kaçtı⁷⁰. Nikomedes, Bithynia ve Galatia sınırını kollayan Cassius’a katılmak için yanına gitti. Nikomedes, İÖ. 85 yılında Sulla’nın Mithridates’le yaptığı barışa kadar Bithynia’ya dönemedi⁷¹.

Mithridates daha da güçlenerek İ.Ö. 88 yılında tüm kentler tarafından kurtarıcı olarak karşılanmıştır. Bir günde Küçük Asya’da 80.000–150.000 Romalıyı öldürmüştür⁷². Hatta Roma Consul’ü M.Aquillius’u işkence yaparak öldürmüştür⁷³. Bu olay üzerine Roma tarafından gönderilen Sulla İ.Ö. 87–85 yıllarında Mithridates’i yaptığı savaşlarda yenilgiye uğrattı. Nikomedes tekrar Sulla tarafından tahta çıkarıldı ve ölümüne kadar Roma’ya tabi olarak kaldı.

⁶⁹ bak. yazıt nr. 2, *Phokaia ve Tenedos Kentlerinin Kalkhedon’a Dokunulmazlık Hakkı Tanınması*

⁷⁰ App. *Mithr.*71

⁷¹ Plut. *Sull.* 23

⁷² Mem.31.4; Cic. *De Imp. Cn. Pomp.* 7; Plut. *Sull.* 23–24; App. *Mithr.*22-23.; ayrıca bak. Arslan, Galatlar 136,dn.512

⁷³ Cic. *De Imp. Cn. Pomp.* 11; App. *Mithr.* 20–21; ayrıca bak. Arslan, Galatlar 137, dn.514

2.6. ROMA DÖNEMİ

2.6.1. Roma Dönemi Tarihi

Nikomedes IV, Attalos III'ün yaptığı gibi Bithynia krallığını İ.Ö. 74'te Roma'ya miras bırakır⁷⁴. Nikomedes'in oğlu, krallığın Roma'ya bırakılması üzerine Pontos Kralı Mithridates VI'den yardım istedi. Mithridates hazırladığı bir ordu ile hiçbir güçlükten karşılaşmadan Bithynia'ya girdi⁷⁵. Halkın sevgisi kazanmış olan Mithridates kurtarıcı olarak karşılanmıştır. Daha sonra da Galatia, Kappadokia, Pisidia bölgelerini ele geçirmiştir. Roma ordularını yenilgiye uğratan Mithridates için Lucullus komutasında bir ordu gönderilmişti. Lucullus, Galatlar ile gücünü birleştirerek Kyzikos kentinin kuşatmasını kaldırdı ve Bithynia kentlerini geri aldı⁷⁶. Mithridates'in Prusa ad Olypium'da bulunan askerleri, Nikomedeia'da bulunan Mithridates'in yanına kaçtılar⁷⁷. Lucullus İ.Ö. 71-70 yıllarında Pontos krallığının Karadeniz kıyısındaki topraklarını Roma hakimiyeti altına almayı başarmıştır. İ.Ö. 67 yılında Lucullus Roma'ya geri döndü⁷⁸, yerine Pompeius görevlendirildi. Pompeius, Mithridates'i Dasteira⁷⁹ (Erzincan yakınlarında bir kale) kentinde yapılan savaşta mutlak zafer kazanmıştır. Mithridates Kolchis'e⁸⁰ kaçmıştır. Oğlunun isyan etmesi ile güçsüz kalan Mithridates, komutanı Bituitos'dan kendini öldürmesini istemiş ve o da bu isteği yerine getirmiştir⁸¹.

Pompeius, İ.Ö. 63 yılında Pontos krallığının batı kesimlerini Bithynia eyaleti ile birleştirerek *Provincia Pontus et Bithynia*, Pontus-Bithynia Eyaletini kurmuştur.

İ.Ö. 47 yılında Caesar Nikaia kentinde Asya Minor ile ilgili bazı düzenlemeler yapmıştır⁸².

İ.Ö. 36 yılında Pompeius'un oğlu Sextus Pompeius, Oktavianus karşı Sicilia yakınlarındaki deniz savaşını kaybetmesi üzerine, Propontis'e kaçarak Astakos Körfezine sığınmıştı. Nikomedeia

⁷⁴ Liv. *Perioch.*93

⁷⁵ Cic. *De Imp. Gn. Pomp.* 5.

⁷⁶ Cic. *De Imp. Gn. Pomp.* 20.; App.*Mithr.* 333–334

⁷⁷ FGrH 434.28.5–11(Memnon)

⁷⁸ Cic. *De Imp. Gn. Pomp.* 5.

⁷⁹ Strab. 12.3.28.

⁸⁰ Strab. 11.1.6; Plut. *Pomp.* 34–36

⁸¹ Plut. *Pomp.* 41.1–5; Liv. *Perioch.* 102; App. *Mithr.* 102, 107, 111

⁸² Caes. *Bell. Alex.* 78

ve Nikaia kentleri ile birlik olmuştur⁸³. M. Titus komutasındaki ordu karşısında başarısız olup, Armenia'ya kaçmaya çalışmıştır. Ancak yakalanarak öldürülmüştür.

İ.Ö. 29 yılında Augustus, Bithynialılara, Nikomedeia ve Nikaia kentlerine, Tanrıça Roma ve Iulius Caesar adına bir tapınak yapılmasına izin verir⁸⁴.

İmparator Augustus, Trakya Krallığını ikiye böldü. Ülkenin, zengin, bereketli topraklara sahip kısmı eski kral Rhoimetalkes'in oğlu Kotys'e, Yabani kuzey toprakları ise Kotys'ün amcası Rheskouporis'e verildi. Rheskouporis yeğeninini topraklarını ele geçirmek için ona saldırdı ve yeğenini öldürdü. Roma müdahale etti, Rheskouporis yakalandı ve zindana atıldı. İskenderiye'de tutuklu bulunan kral kaçmaya çalıştığı suçlamasıyla idam edildi (İ.S.19). Pandikapaion (Kerç) kentinde bulunan bir yazıtta⁸⁵ Trakya Kralı Rheskouporis, Bithynia'nın Prusias ad Hypium kenti tarafından onurlandırılmıştır ve hayırhah olarak tanımlanmıştır. Yazıttan anlaşıldığına göre, Prusias kenti ticari ilişkilerini Karadeniz'in kuzeyine kadar genişletmiştir. Kral muhtemelen bir kıtlık döneminde kente yardım etmiştir ve kent de bu iyiliğe karşılık kralı onurlandırmıştır.

İmparator Nero 57 yılında Doğu seferi başlattı. Armenia ve Parthia'ya düzenlenen sefer sırasında, pek çok yol onarım ve bakım görmüştür. Bithynia'da bulunan Nikaia-Apameia yolu da bu sırada onarılmış olmalıdır⁸⁶.

Vespasianus, Rhodos, Samos ile birlikte Byzantion'un da özerkliğine son vererek Byzantion'u Bithynia-Pontos eyaletine bağladı. Vespasianus'un yaptığı bu değişikliklerin ana nedeni mali sıkıntıdır. Nero'nun israfı ve yapılan savaşlar sonucunda mali sıkıntıya giren Roma'nın vergilerini yükselterek, bağımsız kentlerin bu ayrıcalıklarına son verildi. Bunun sonucunda elde edilen paraları da Vespasianus, kamu binalarının ve yollarının onarılmasında kullandı⁸⁷. Vespasianus ve Titus'un ortak yönetiminde (70-72) buldukları sırada Bithynia Proconsul'ü olarak karşımıza çıkan M. Plancius Varus⁸⁸, hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olduğumuz ender Bithynia eyalet yöneticilerinden biridir⁸⁹. Aslen Latium'lu olup, daha sonra *negotiatores* olarak Pamphylia'nın Perge kentine göçen ünlü ve zengin bir ailenin üyesidir.

109–111 yılları arasında Bithynia eyalet valisi olarak karşımıza çıkan C. Plinius Caecilius Secundus İmparator Traianus'a yazdığı mektuplarda Bithynia'nın sorunlarından bahsetmektedir. Plinius'un mektuplarında Bithynia kentlerinin problemlerinden, genel olarak kötü valiler

⁸³ App. *Bell. civ.* 5.1.2.

⁸⁴ Cas. Dio. 51.20.6

⁸⁵ Boeck, *Ges. Inscriften* VI.460 f.nr.2; Latshv II nr.43; IGR I 888, *Corpus Inscriptionum Regni Bosporani* (1965)nr.55 [Pantikapaion (Kerç Kenti-Ukrayna)]

⁸⁶ bak. yazıt nr. 5, *Nero Döneminde Nikaia-Apameia Yolunun Onarım Yazıtı*, ayrıca bak. Amastris'de bulunan yazıt için Dessau, ILS 5883=IGR III 83

⁸⁷ bak. yazıt nr. 6 *Vespasianus Dönemi Mil Taş*, yazıt nr. 7 *Vespasianus'un Döneminde Onarılan Yol*

⁸⁸ bak. yazıt nr. 8-14 *Bithynia Proconsul'ü Plancius Varus*

⁸⁹ PIR² P 443; Houston, M. Plancius Varus

tarafından yönetimin bozulması ve kamu paralarının gerekli gereksiz projelerde harcanmasından bahseder. Pek çok kent ciddi sorunlarla boğuşmakta ve acilen çözüm beklemektedir. Bu kentler arasına Nikomedeia, Nikaia, Prusia yer almaktaydı. Plinius Traianus'a yazdığı mektuplardan birinde sıradışı bir projeden bahseder⁹⁰. Bu Nikomedeia yakınındaki Sophon (Sapanca) gölünü körfeze bağlanması ile ilgilidir. Plinius mektupta bu projenin daha önce bir Bithynia kralı tarafından uygulamaya başlatıldığını da belirtir. Traianus projeye sıcak bakar, hatta bunun ile ilgili olarak Roma'dan bir mühendis göndereceğini belirtir. Ancak bu projenin uygulanması aşaması ile ilgili bilgi edinebileceğimiz bir kaynak yoktur. Daha sonra Bizans, Osmanlı dönemlerinde de pek çok kez proje uygulanmak istenmiş ise de başarılı olunamamıştır⁹¹.

İmparator Hadrianus 117 yılının kasım ayında Antiokheia'dan yola çıkarak Ankyra üzerinden Bithynia'ya gelerek, kışı Nikomedeia'da geçirdi. Hadrianus 122–123 yılında tekrar Bithynia'ya gelerek 120 yılında meydana gelen depremle yıkılan Nikomedeia ve Nikaia kentlerine yardımlarda bulundu⁹². Bu geziler ile ilgili bilgiler antik kaynakların yanında, Bithynia bölgesinin her yöresinden İmparator Hadrianus ile ilgili pek çok sayıda bulunan yazıt ile de desteklenmektedir⁹³. Özellikle Antinoos'un memleketi Klaudiupolis kenti Hadrianus yazıtları bakımından zengindir. Kenti 123 yılında ziyaret ettiği de bilinmektedir.

Marcus Aurelius-Lucius Verus döneminde (İ.S.161–180) Bithynia-Pontus eyaleti statüsü değişmiştir. Daha önce Senato eyaleti iken, olasılıkla Part sorunun çıkması üzerine imparatora bağlı askeri bir eyalet haline getirilmiştir. Daha önce ise imparatora bağlı olan Lykia-Pamphylia eyaleti ise senato eyaleti statüsüne geçmiştir⁹⁴.

194 yılında Septimius Severus ve Pescennius Niger Roma İmparatorluk tahtı için savaşımaya başlamıştır. Niger Byzantion'u merkez üs olarak kullanmaya başlamıştı. Ancak Niger'in komutanı Severus'un komutanı Claudius Candidus'a yenilmesi üzerine bazı Bithynia kentleri Severus'un tarafına geçti. Bunun üzerine Nikaia, ezeli rakibi Nikomedeia'nın Severus tarafına geçmesi üzerine, Niger yanında yer alır. Askania (İznik) gölü yakınında zorlu bir çarpışmadan sonra Severus'un komutanı Candidus Niger'in ordusunu yener⁹⁵. Niger önce Antiokheia, sonra Fırat kıyısına kaçtı, ve burada yakalanıp öldürüldü. Severus kendi yanında yer almayan kentleri cezalandırmaya başlamış, Byzantion'u Perinthos'a bağlamış, Antiokheia'yı harabe haline getirmişti.

⁹⁰ Plin. *Epi.*10.41

⁹¹ Ayrıca bak. S. Şahin, Beşköprü 1985

⁹² Eus. Hier. *Chron.*198.9

⁹³ bak. yazıt nr.20–33 Hadrianus dönemi yazıtları; Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis

⁹⁴ Statü değişikliğinin tarihlendirilmesi tartışması için bak. S. Şahin, *Statthalter der Provinzen Pamphylia-Lykia und Bithynia-Pontus in der Zeit der Statusänderung beider Provinzen unter Mark Aurel und Lucius Verus*; EA 20 (1992), 77–90; C. Marek *Das Datum einer Statthalterschaft in Pontus-Bithynia: L. Hedius Rufus Lollianus Avitus*, EA 23 (1994), 83–86

⁹⁵ Herod. 3.2.7–10; Cass. Dio. 74.6.4–6

Nikaia'nın da Niger tarafında yer almasına kızan Severus kentin onursal unvanlarını yazıtlardan kazımıştır⁹⁶.

İmparator Caracalla Aleksandros'a öykünerek, Doğu'ya düzenlediği sefer sırasında 214–215 yılını Nikomedeia kentinde geçirdi. Bu seyahatini yazıtlardan da öğrenmekteyiz⁹⁷. Onurlandırılma yazıtlarında, İmparatora refakat etmek büyük bir onur vesilesi olması nedeniyle önemle belirtilmiştir. Caracalla'nın Fulvia Plautilla ile evlenmesi üzerine Nikaialılar, İmparatoriçe'yi bir yazıt ile onurlandırmışlardır⁹⁸.

Caracalla'dan sonra Macrinus imparator olmuştur. Fakat kısa bir süre sonra Caracalla'nın teyzesi olan Iulia Maesa'nın torunu olan 14 yaşındaki Varius Avitus imparator ilan edildi (218). Tanrı Elagabalus'un insan sureti olarak tanıtılan yeni imparatoru ordu da desteklemişti. Macrinus Nikomedeia'ya kaçtı, oradan da Kalkhedon'a geçti ve yakalanıp öldürüldü. İmparator Elagabalus annesi ve anneannesi ile birlikte Bithynia'ya geldi ve 218–219 kışını Nikomedeia'da geçirdi⁹⁹.

Maximinus Thrax'ın imparatorluğu sırasında, Afrika'da ayaklanma başlamış ve eski valilerden Gordianus imparator olarak ilan edilmiştir (238). Gordianus I, Kartaca'da oğlu Gordianus'u ortak imparator olarak ilan etti. Maximianus'un komutanı ile savaşan Gordianus II, savaşta öldü. Gordianus I bu olayı öğrenince kendini öldürdü. 20 kişilik bir yönetim kurulu seçildi. Bu kurulun başına Asya valisi Pupienus Maximus ve daha önce Bithynia, Galatia valilikleri de yapmış olan Balbinus getirildi. Bir grup Gordianus II'nin torunu 13 yaşındaki çocuğa büyük babasından ötürü M. Antoninus Gordianus adı verdi ve imparator olarak tanıdı¹⁰⁰. Ordu Balbinus, Maximus ve Maximianus Thrax'ı öldürmesi ile Gordianus III tek başına imparator oldu. İmparatorun en büyük yardımcısı *Praetorio Praefectus*'u, Asya eyaletinde proconsul, Bithynia-Pontos eyaletinde procurator olarak bulunmuş Gaius Furius Sabinus Aquila Timesitheus idi. Gordianus, Timesitheus'un kızıyla evlenmişti. Gordianus III, doğu'da çıkan sorunlar nedeniyle sefer düzenledi. Bu sefer sırasında ordunun geçtiği yollar onarım görmüş olmalı. Doğu'ya giderken izlediği güzergah konusunda çeşitli görüşler¹⁰¹ olmasına karşı, Gordianus'un sefere giderken her zaman kullanılan Nikomedeia'dan geçen askeri yolu (*Via Egnatia*) kullanmış olmalıdır. Bithynia'da Nikomedeia ve Prusa'da bulunan mil taşları bu seferi epigrafik olarak desteklemektedir¹⁰². Başlangıçta başarılı olan İmparator, bu savaşta kayınpederinin seferdeki başarısını övdü¹⁰³. Fakat

⁹⁶ Cass. Dio. 74.8.4; bak. yazıt nr. 11, 12, 15, 28, 29, 30

⁹⁷ bak. yazıt nr. 39, 40, 42, 45

⁹⁸ bak. yazıt nr. 38 *İmparatoriçe Fulvia Plautilla'nın Onurlandırılması*

⁹⁹ bak. yazıt nr. 43 *Elagabal Dönemine Ait Bir Onurlandırma Yazıtı*

¹⁰⁰ Herod. VIII.10.8–9

¹⁰¹ Bosch, *Römischen Kaiserzeit*, s.55; Krzyzanowska, *d'Antioche de Pisidie*, s.63, dn.24; Ayrıca bak. Gordianus'un Pers seferi ile ilgili, Kaya, III. Gordianus

¹⁰² bak. yazıt nr. 48–49 *Gordianus Dönemi Mil Taşları*

¹⁰³ Amm. Mar. 23.5.17

daha sonraki çatışmalarda başarısız oldu, zira kayınpederi deneyimli komutan Timesitheus yakalandığı hastalıktan öldü. Timesitheus'un yerine M. Iulius Philippus'u (Arabs Philippus) atadı. Daha sonra İmparator orduda çıkan hoşnutsuzluklar nedeni ile öldürüldü ve Arabs Philippus imparator ilan edildi¹⁰⁴. Eusebios, Arabs Philippus'un Hıristiyan olduğunu belirtir¹⁰⁵.

257–258 yıllarında Güney Rusya'dan gelen Gothlar Bithynia kentlerini yağmalarlar¹⁰⁶. Başta Nikomedia olmak üzere, Nikaia, Kios, Apameia, Prusia kentleri yağmalanır.

260 yılında Pers kralı ile savaşırken İmparator Valerianus tutsak edilmiş ve Persler Roma ordusunu yenerek, Antiokheia başta olmak üzere, Kilikia, Kappadokia, Suriye'deki pek çok kent talan edilmişti. Bu duruma müdahale etmek için Komutan Callistus Kilikia'nın Korykos kenti yakınlarında Persleri yenilgiye uğrattı. Daha sonra komutan Macrianus ve Callistus imparatora bağlılıktan vazgeçti ve Macrianus oğulları T. Fulvius Iulius Macrianus ve T. Fulvius Iunius Quietus'u imparator ilan etti. Karışıklık içinde bulunan doğu illeri her ikisini de imparator olarak selamladılar. Ancak imparatorlukları kısa sürdü. Tuna bölgesinde Gallienus ile yapılan savaşta ikisi birden öldü. Kısa sürmüş olmasına rağmen Macrianus'ların İmparatorlukları, tam bir karışıklık içinde olan doğu bölgelerinde bir umut ve sevinç yaratmış olmalı. Apameia'da bulunan bir yazıtta kent İmparatorları Macrianus'u yerin, denizin ve tüm insanların efendisi olarak onurlandırmışlardır¹⁰⁷. Doğu sınırına nispeten daha uzak olan Bithynia bölgesinde bu şekilde onurlandırılmış olmaları, halkın gerçekten bu kargaşa döneminden ne denli yıprandığını göstermektedir.

Claudius Gothicus'un döneminde (268–276) imparatorluk tam bir karışıklık içindeydi. İtalya Alemanlar, Balkanlar Goth akınlarının etkisi altındaydı. Gothlar ile savaşından faydalanmak isteyen Palmyra İmparatorluğu Antiokheia'yı işgal etti, daha büyük bir sefer ile Kappadokia'yı ele geçiren Zenobia, Bithynia'yı ele geçirmeyi planladıysa da başarılı olamadı. Bu işgal sırasında Nikaia'nın surları yeniden inşa edildi¹⁰⁸. Bu sırada Gothlar Girit ve Kıbrıs'ı istila ettiler, ancak Romalılar saldırıları püskürtmeyi başardılar.

Bithynia'nın Nikomedeia kenti İmparator Diocletianus döneminde (284–305) imparatorluğun doğudaki başkenti oldu¹⁰⁹. Diocletianus yönetimi Maximianus ile paylaşmıştı¹¹⁰. Diocletianus yepyeni bir anlayışla pek çok değişiklik yaptı. İmparatorluk bir imparatorun idare

¹⁰⁴ Gordianus'un askerleri tarafından öldürülmesinde Arabs Philippus'un bir düzeni olduğuna ilişkin rivayetler için bak. Kaya, III. Gordianus, s.164–166; Gordianus'un Persler tarafından öldürülmesine ilişkin Sapor I'in İran'da bulunan üç dilli yazıtı için bak. M.I. Rostovtzeff, "Res Gestae Divi Saporis and Dura", Berytus 8, 1943–1944, 17-60

¹⁰⁵ Eus. *Hist. Ecc.* 6.34

¹⁰⁶ Zos. 1.35.1–2

¹⁰⁷ bak. yazıt nr. 51 *Macrianus'un Onurlandırılması*

¹⁰⁸ bak. yazıt nr.52–53 *Claudius Gothicus Döneminde Nikaia Surlarının Yeniden Yapılması*

¹⁰⁹ Zos. 1.73.2.

¹¹⁰ bak. yazıt nr. 54–55 *Diocletianus Dönemi Yazıtları*

edemeyeceği kadar genişti, eyaletler dağınık ve kimi zaman yeteneksiz valiler tarafından yönetiliyordu. Sivil ve askeri teşkilatın da ayrılması gerekiyordu. 286 yılında Diocletianus Maximianus'u Augustus ilan etti. İmparatorluk bölünmedi, bununla beraber Maximianus Milano'da, Diocletianus, Nikomedeia'da oturuyorlardı. 293 yılında Diocletianus iki Augustus ve iki Caesar'dan oluşan tetrarkhi düzenine geçmeye karar verdi. Bunun üzerine Diocletianus C. Flavius Valerius Constantius'u batıda Maximianus'a Caesar olarak, Galerianus Valerius Maximianus'u kendisine Caesar'ı olarak seçti. Mısır, Libya, Arabia ve Bithynia ile doğuyu Diocletianus, Illyricum ve Asya'nın batı kısımlarını Galerius, Roma, İtalya, Sicilya, Afrika, İspanya'yı Maximianus, Gallia ve Britanya'yı Constantius idare etmeye başladı. Diocletianus 1 Mayıs 305 yılında Nikomedia'da tahttan çekildiğini açıkladı¹¹¹.

298 yılında Constantius Chlorus, Rhen Nehri civarında Alemanlar'a karşı savaşmıştır. Bu tehlikeyi atlatan Bithynia kentlerinden Nikomedeia bir onurlandırma yazıtı dikmişlerdir¹¹².

Constantinus döneminde, Hıristiyanların arasındaki anlaşmazlıkları çözmek amacı ile, 325 yılında Bithynia kenti Nikaia'da, Hıristiyan Consil'i toplanır¹¹³.

Uzun zamandır Roma'nın askeri ve siyasi bir merkez olamayacağını farkına varılmıştı. Roma nehirlerden çok uzaktı ve denizle ilişkisi çok kolay kesile biliniyordu. Bu dezavantajlar göz önünde tutulunca Constantinopolis kurulana kadar pek çok şehir başkent olarak kullanılmıştır. III. yüzyılda İmparatorlar Roma dışına çıkmaya başladılar. Valerianus Perslerle savaşmaya doğuya gidince, oğlu Gallienus karargâhını Mediolanum'da (Milano) kurmuştu. Mediolanum kuzey sınırına ve Roma'ya eşit uzaklıkta bulunuyordu. Maximianus da yönetimini Mediolanum'dan yürütmüştü. Diocletianus önce Sirmium'u (Sremska Mitrovia) daha sonra da Nikomedeia'yı başkent olarak seçmişti. Nikomedeia'nın başkentliği bir kuşak boyunca sürdü. Nikomedeia doğuya giden ana yolun üzerindeydi, iyi bir limanı ve verimli toprakları vardı. Ancak sürekli karışık olan kuzey sınırlarına uzak kalıyordu. Senato hala Roma'daydı fakat tamamen işlevini yitirmişti. Tüm kararlar imparator tarafından alınıyordu.

Constantinus önce Serdica'yı (Sofya) sonra Troya kalıntılarını yeni başkent olarak düşündü, fakat en sonunda Byzantion'u¹¹⁴ seçti. Byzantion'da inşaat 324 yılında başladı ve 330 yılında büyük eğlencelerle açılış töreni yapıldı. Yeni bir forum yapılmış (Forum Constantini) ve burada üzerinde Constantinus'un tunçtan bir heykelinin bulunduğu bir sütun (Çemberlitaş) dikilmiştir. Şehir imparatorluğun çeşitli yerlerinden gelen pagan heykellerle süslenmişti.

¹¹¹ Eus. Hier. *Chron.* 228.12; Zonar. 12.32 (3.163)

¹¹² bak. yazıt nr. 56 *Constantinus Chlorus*

¹¹³ Eus. *De Vita Cons.* 3.6.1

¹¹⁴ Byzantion Megaralı kolonistler tarafından İ.Ö. 660–659 yıllarında kurulmuştu. Adını başlarında bulunan lider Byzas'ın adından aldığı söylenir.

Delphi'den Apollon'un heykeli ile Yılanlı sütun getirilmişti¹¹⁵. Byzantion'un konumunun avantajı ile yapı malzemesi sorunu kolayca çözülmüştü. Belgrad ormanlarından kereste, Prokonnesos'dan (Marmara adası) mermer getirildi. Yeni başkent için öyle çok masraf yapılmıştı ki Constantinus'dan sonra başkent değiştirilmek istense bile artık çok geçti¹¹⁶. Roma'dan senatörler getirildi ve şehrin yeni bir senatosu oldu. Resmi adı Roma Nova olmuştu. Ancak 330'dan sonra kente kurucusuna izafeten Constantinopolis denilmeye başlandı.

Constantinus yaşarken Caesar unvanını alan oğulları, ölümünden sonra Augustus ilan edildiler. İspanya, Britania ve Gallia Constantinus'a; İtalya, Afrika, Illyricum ve Trakya Constans'a; Propontis'in güneyinden Küçük Asya ve Doğu, Mısır, Armenia ve müttefik kabileler Constantius'a verildi.

Constantius 338 yılı başlarında babasının cenazesinin Constantinopolis'e getirilmesinden hemen sonra, askerlerini kışkırtarak Constantinus'un kardeşlerini ve yeğenlerini öldürttü. Bu katliamdan o sırada hasta olan Gallus ve henüz 6 yaşında olan Iulianus sağ olarak kurtulabildi. Babasının öldürülmesinden sonra kimsesiz kalan Iulianus, Constantius tarafından Nikomedeia'ya gönderildi. Burada anneannesi ve piskopos Eusebius tarafından yetiştirildi. Bu sırada bir ara Constantinopolis'e gelmiş ancak İmparator Constantius tarafından Nikomedeia'ya geri gönderilmiştir¹¹⁷. Bu sırada hatip Libanius'un derslerini gizlice takip etmeye başlamıştır. Bu sırada çoktanrıçılığın etkisine girmeye başladı. Daha sonra Kappadokia'da kardeşi Gallus ile birlikte neredeyse bir hapis hayatı yaşadı. Constantinopolis'e dönmesi izin verildiğinde kardeşi Gallus'a Caesar'lık verildi, Iulianus da eğitimine devam etmek üzere Pergamon'a gitti. Oradan Ephesos ve yine Nikomedeia'ya geri döndü. Constantius tarafından Caesar olarak Galia'ya gönderildi. Constantius Mopsukrene'de (Mezaroluk-Güzeloluk) ölmesi üzerine Iulianus imparator oldu (3 Kasım 361). 362 yılının haziran ayında Antiokheia'ya gitmek için Constantinopolis'ten ayrılmıştır. İmparator Kalkhedon, Libyssa üzerinden Nikomedeia'ya geldi. 358 yılında büyük bir deprem geçirmiş olan Nikomedeia yıkılmış durumdaydı¹¹⁸. Uzun zaman geçirdiği bu kenti bu halde görünce çok üzüldü ve kentin onarımı için büyük bir bağışta bulundu. Daha sonra Nikaia, Iuliopolis, Pessinus (Sivrihisar-Ballıhisar) kentlerine uğrayarak Ankyra ve Kappadokia üzerinden Antiokheia'ya vardı.

¹¹⁵ İ.Ö. 479 yılında Delphi'deki Apollon Tapınağı önünde duran sütun, Yunanlılar'ın Perslere karşı kazandıkları Palataia zaferinin bir anısı olarak ele geçirilen silahların eritilmesi ile yapılmıştır. Bu sütun birbirine sarılmış üç yılan figürünün başları üzerinde taşıdıkları kazandan meydana geliyordu ve sütun kıvrımlarında 31 Yunan kolonisinin adları yazmaktaydı.

¹¹⁶ Grant, from Rome to Byzantion, s.20

¹¹⁷ Foss, Anadolu, s.8

¹¹⁸ Amm. Mar. 17.7.1; Eus. Hier. *Chron.* 241.3; Socrat. *Hist. Ecc.* 2.39.2,4.11.14; Sozom. 4.16.3; Chron. Min. 1.239; Theoph. *Chron.* 45.25; Libanius *Orat.* 61

362 yılındaki deprem. Aralık ayında meydana gelen bir deprem, Nikomedeia'da 358 yılında meydana gelen depremden sağlam kalan binaları ve Nikaia'nın büyük bölümünü yerle bir etti¹¹⁹.

364 yılında Nikaia'da ölen İmparator Iovianus yerine geçecek olan imparator seçimi yapılmıştır¹²⁰. Seçim sonunda ise Valentinianus imparator olmuştur.

368 yılında Nikaia tekrar şiddetli bir deprem yaşar ve büyük hasar görür¹²¹.

Bizans İmparatorluğu zamanında Bithynia bölgesi Optimaton, Opsikion, Bukellarion olarak üç Thema'ya¹²² ayrılmıştır.

Nikomedeia ve Nikaia 1326 yılında Osmanlılar tarafından fethedildi.

2.6.2. Roma Phylai Sistemi

Klasik Atina'da, bir atadan çıkmış, zamanla evlenmek suretiyle çeşitli ailelere ayrılmış olan *genos* (sülale)'ler ortak amaçlarını korumak için zamanla birleşmişler ve *phratriai* (kardeş birlikleri) ve kan bağı taşıyan *phylai* (kabile birlikleri) kurmuşlardır. Yetişkin erkekler tarafından oluşturulan phyle'ler belirli zamanlarda toplanarak kabile içi meseleleri görüşür, çeşitli kararlar alırlardı. Klasik Atina'da phyle başkanlarına *basileus* adı verilir. Bu basileus Aka dönemi müstahkem saraylarda oturan basileus'lar ile karıştırılmamalıdır. Phyle'yi temsil eden basileus kabile içi sorunları çözmek ve savaş zamanında kabileyi sevk ve idare etmek ile görevli bir memur gibi algılanmalıdır¹²³.

Klasik Atina'da görülen Phylai sistemi, Roma'da da *tribes* olarak karşımıza çıkar ve Yunan phylai sistemi ile benzer özellikler taşır.

Roma İmparatorluk dönemi eyaletlerinde görülen Phylai Sistemi, Klasik Atina örneğinde olduğu gibi yerel birim özelliğini koruyan bir organizasyondur. Ancak Atina'da basileus adını taşıyan başkan *phylarkhos* olarak anılır.

Bolu'da bir süre önce bulunan Roma dönemine ait olan bir yazıtta Klaudioupolis kentinin Phyle isimleri tam liste halinde verilmiştir¹²⁴. Yazıt İ.S. 198 yılına tarihlenen bir onur yazıtıdır. Yazıtta İmparator Septimius Severus o yılın Phyle başkanları tarafından onurlandırılmaktadırlar. Bu tam liste eşine az rastlanılır bir listedir.

Bu çalışmada adı geçen Phyle isimleri:

¹¹⁹ Amm. Mar. 22.13.5

¹²⁰ Amm. Mar. 26.1.3

¹²¹ Soz. Hist. Ecc. 6.10.2., 4.11.14

¹²² Kons.Porph. De Them.,4-6; Roma döneminde ki eyaletlerin askeri birliklerin yerleştirildiği idari bölgelere dönüşmesiyle aldıkları isim. Thema'ların başında strategos'lar ve proconsul'ler yer alırdı.

¹²³ Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, s. 198

¹²⁴ Marek, Die Phylen von Klaudioupolis

- *Apollonis Phyle'si*¹²⁵, *Sebaste Phyle'si*¹²⁶, *Traiane Phyle'si*, *Dionysias Phyle'si*, *Antonine Phyle'si*, *Hermesias Phyle'si*, *Dia Phyle'si*, *Demetrias Phyle'si*, *Asklepias Phyle'si*, *Hadriane Phyle'si*, *Antonois Phyle'si*, *Aureliane Phyle'si*¹²⁷ Klaudioupolis
- *Hadriane Phyle'si*¹²⁸ Prusa ad Olympum
- *Sebastene Phyle'si*, *Thebai Phyle'si*, *Phaustinia Phyle'si*, *Sabeinia Phyle'si*, *Dionysiados Phyle'si*, *Tiberiane Phyle'si*, *Prousius Phyle'si*, *Hadriane Phyle'si*, *Iouliane Phyle'si*, *Antoniane Phyle'si*¹²⁹, *Megarıs Phyle'si*, *Germanike Phyle'si*,¹³⁰ Prusias ad Hypium

2.7. BÖLGENİN DİNİ YAPISI

Bithynia'da Roma öncesi dini yapısı Anadolu'nun geneli ile paralellik gösterir. Yerel kült Kybele ve Men kültü yanında Yunan tanrılarında Zeus, Hermes, Athena, Dionysos, Asklepios, Demeter, Thykhe ve deprem ile ilişkilendirebileceğimiz Poseidion tapınımları görülmektedir.

İ.Ö. 3 yy'da Bithynia'da Mısır kökenli tanrı tapınımları dikkat çekmektedir¹³¹. İsis, Sarapis, Anubis ve bunun yanında yazıtlarda¹³² “ve diğer tanrılara” ibaresinden anlaşıldığına göre Osiris ve Ammon tapınımları da yaygındı ve Mısır tanrıları kültürlerinin Roma İmparatorluk döneminde de devam ettiği gözlenmiştir.

Roma İmparatorluk Döneminde en belirgin tapınım İmparatorluk kültü ve tanrıça Roma tapınımidir. İ.Ö. 29 yılında Nikomedeia kenti, Pergamon ile birlikte bu kültürün ilk uygulayıcısı olma hakkını elde ederler¹³³. Daha sonra Anadolu'da oldukça büyük bir ilgi görür. Bunun ile birlikte Tanrıça Roma ve Tanrılaştırılan Caesar kültü de Nikaia başta olmak üzere zamanla diğer Bithynia kentlerinde de tapınım başlamıştır. Birinci yüzyıldan itibaren *neokoros* “tapınak muhafızlığı” unvanı yaygınlaşmaya başladı. Bu kentın Augustus kültü ile ilgili senatoya başvurma

¹²⁵ yazıt nr.25

¹²⁶ yazıt nr. 25, 38

¹²⁷ yazıt nr. 35

¹²⁸ yazıt nr. 28, 39

¹²⁹ yazıt nr. 39

¹³⁰ yazıt nr. 39, 45

¹³¹ I.v. Kios, nr.21, 22, 23

¹³² I.v. Kios, nr. 23

¹³³ Price, Ritual and Power, s.58

sürecinde başarılı olduğunu gösteren bir unvana dönüştü ve övünç kaynağı olarak kullanılmaya başlandı¹³⁴. Bithynia kentlerinden Nikomedeia ve Nikaia bu unvanı kullanmışlardır¹³⁵.

Roma döneminde devam eden Yunan tanrıları tapınımları çeşitlilik gösterir. Zeus, Hermes, Ares, Poseidon, Aphrodite, Dionysos, Artemis, Apollon, Eros, Nemesis, Eirene, Hephaistos gibi Yunan tanrıları tapınımları bilinmektedir. Roma döneminde Anadolu kökenli tanrı tapınımları yoğunluğunu sürdürür, Kybele (Magna Mater) ve Men tapınımlarının yanında Sabazios¹³⁶ tapınımı yaygındır. Sabazios, Dionysos gibi bereket, bağ, bahçe ile ilişkilendiren bir tanrı olarak bilinmektedir. Bereket tanrısı olarak diğer bir tanrı olan Zeus kültü ise farklı *epitheton*'lar ile tapınımı çeşitlenmiştir. Zeus Bronton¹³⁷ en çok tapınım gören kültür¹³⁸. Bununla birlikte Zeus Sarnendos¹³⁹ nadiren Zeus Bennios¹⁴⁰ gibi *epitheton*'lar ile Zeus kültü devam etmiştir.

Hıristiyanlık, Bithynia bölgesine oldukça erken bir dönemde girmiş ve yaygınlaşmıştır. Eyalet valiliği sırasında Plinius'un İmparator Traianus'a yazdığı mektuplarda Hıristiyanlardan bahsetmektedir¹⁴¹. Bu mektup, Anadolu'da Hıristiyanlığın yayılmasına ilişkin ilk belgelerden biridir. Plinius, Traianus'a yazdığı mektubunda, Hıristiyanların sorgulanmasının nasıl yapması gerektiğini bilmediğini belirterek, İmparator'a danışmayı uygun gördüğünden bahseder¹⁴². Plinius yaptığı soruşturma hakkında bilgi vererek, ilk Hıristiyanların nasıl ibadet ettiklerini da aktarır. İmparator ise cevap olarak¹⁴³, Plinius'un doğru bir yol izlediğini belirtir.

¹³⁴ Price, *Ritual and Power*, s.64

¹³⁵ bak. yazıt nr. 28, 29, 30, 41

¹³⁶ TAM IV, nr.59, 60, 79

¹³⁷ Zeus Bronton kültü için ayrıca bak. N. Eda Akyürek Şahin, *Zeus Bronton. Die bildliche Repräsentation des großen Bauerngottes Phrygiens*, Münster 1997, (basılmamış) Y. Lisans Tezi; N. Eda Akyürek Şahin, *Phrygia'da Çiftçi Tanrısı: "Dii Brontonti Eukben"*, Antalya 2002, (basılmamış) Doktora Tezi

¹³⁸ I.v. Nikaia, nr. 1080–1105, 1504, 1507–1511; I.v. Prusa ad Olypnum, nr. 1014, 1015; TAM IV, nr. 58; I.v. Klaudiupolis, nr. 60

¹³⁹ I.v. Nikaia, nr.1128

¹⁴⁰ I.v. Nikaia, nr. 1503

¹⁴¹ Plin. *Epi.* 10.96–97

¹⁴² Plin. *Epi.* 10.96

¹⁴³ Plin. *Epi.* 10.97

3- YAZITLAR

3.1 BITHYNIA KRALIĞI DÖNEMİ

1 Kral Ziaēlas'in Koslulara Mektubu İ.Ö. 246–242

Ed: TAM IV, nr.1

- 1 Βασιλεὺς Βιθυνῶν Ζιαήλας
 Κώων τῆι βουλῆι καὶ τῶι δή[μ]-
 μωι χαίρειν. Διόγειτος Ἀριστό-
 λοχος Θεύδοτος οἱ παρ' ὑμῶν
- 5 παραγενόμενοι ἤξιουν τὸ ἱερόν
 τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἰδρυμένον πα-
 ρ' ὑμῖν ἀποδέξασθαι ἄσυλον καὶ
 τὰ λοιπὰ φιλανθρωπεῖν τῆι πό-
 λει, καθόπερ καὶ Νικομήδης ὁ
- 10 πατὴρ ἡμῶν εὐνόως διέκει-
 το τῶι δήμωι· ἡμεῖς δὲ πάν-
 των μὲν τῶν ἀφικνουμένω[ν]
 πρὸς ἡμᾶς Ἑλλήνων τυγχάνο-
 μεν τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμε-
- 15 νοι, πεπεισμένοι πρὸς δόξαν οὐ
 μικρὸν συμβάλλεσθαι τὸ μέρος

τοῦτο· πολὺ δὴ μάλιστα τῶν
 πατρικῶν φίλων διατελοῦ-
 μεν πολυωροῦντες καὶ ὑμῶν
 20 δια τὴν πρὸς τὸν πατέρα <ή>μῶν
 ὑπάρχουσαν πρὸς τὸν ὑμέτε-
 ρον δῆμον γνῶσιν, καὶ διὰ τὸ
 τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον
 οἰκείως διακεῖσθαι τὰ πρὸς ὑμᾶς,
 25 ὄντα ἡμέτερον φίλον καὶ σύμ-
 μαχον· ἔτι δὲ καὶ τοὺς παρ' ὑμῶν
 ἀπεσταλμένους φιλοτιμότε-
 ρον ἀπολογίσασθαι τὴν εὐνοίαν
 ἣν ἔχετε εἰς ἡμᾶς, ἔν τε τοῖς λοι-
 30 ποῖς καθ' ὃ ἂν ἡμᾶς ἀξιῶτε, πειρασό-
 μεθα καὶ ἰδίαί ἐκάστωι καὶ κοι-
 νῆι πᾶσι φιλανθρωπεῖν καθ' ὅσον
 ἡμεῖς δυνατοί ἐσμεν, καὶ τῶν
 πλειόντων τὴν θάλασσαν
 35 ὅσοι ἂν τυγχάνωσιν τῶν ὑμέ-
 τέρων προσβάλλοντες τοῖς
 τόποις ὧν ἡμεῖς κρατοῦμεν,
 φροντίζειν ὅπως ἢ ἀσφάλει[α]
 αὐτοῖς ὑπάρχη· κατὰ ταῦτά [δὲ]
 40 καὶ οἷς ἂν συμβῆ πταιμάτων[τι]-
 νος γενομένου κατὰ πλοῦν
 προσπεσεῖν πρὸς τὴν ἡμετέ[ραν],
 πᾶσαν σπουδὴν ποιῆσθαι ἴν[α]
 μηδ' ὑφ' ἐνὸς ἀδικῶνται. Ἀποδ[εχό]-

45 μεθα δὲ καὶ τὸ ἱερόν ἄσυλον κ[αθό]-
 περῶϊεσθε δεῖν, καὶ Διογείτωι [καὶ]
 Ἀριστολόχωι καὶ Θευδότωι πε[ρὶ]
 τῶν τούτων καὶ τῶν ἄλλω[ν ὧν]
 ἠβουλόμεθα ἐντέταλμαι ἀν[αγ]-
 50 γείλαι ὑμεῖν. Ἐρρωσθε.

Bithynia kralı Ziaelas Kos danışma ve halk meclislerini selamlar.

Sizin tarafınızdan gönderilen Diogitos, Aristolokhos ve Theudotos; Asklepios'a inşa edilen tapınak için size dokunulmazlık verilmesini ve (dabası) bundan başka babamız Nikomedes'in halkımıza dostça yaptığı gibi kentinize dostluk gösterilmesini talep ettiler. Biz üniine karşı az olmayacak şekilde bu, bize gelen Helenlerin tümüne ibtimam gösteriyoruz. Sizin vatanımızla başlayan tanışıklığınız vesilesiyle halkımıza karşı dost ve müttfikimiz olan kral Ptolemaios aracılığıyla size karşı olan şeylerin dostça düzenlenmesi için bunun yanında sizin tarafınızdan gönderilen kişiler de bize karşı taşıdığımız iyi niyeti büyük bir onur severlikle tam olarak ifade ettikleri için babamızın birçok dostları için pek çok şeyi çok özen göstererek özellikle yerine getiriyoruz. Bundan sonraki zamanda bizden talep ettiğiniz üzere mümkün mertebe elimizden geldiği kadar tek tek her bir kimseye ve müşterek olarak herkese dostluk göstermeye ve sizlerden egemenliğimiz altındaki bölgelerin denizine, denizcilerden her kim gelecek olursa onlara güvenlik sağlanması için özen göstermeye uğraşacağız. Ayrıca bunların yanı sıra bizim denize girmek üzere çıktıkları yolculuk esnasında bir kazaya meydana geldiği zaman onlara bir şey olursa hiçbir kimse tarafından zarar görmesinler diye her şeyin hemen yapılması için uğraşacağız. Tapınağımıza da olmasını istediğiniz şekilde dokunulmazlık statüsünü tanıyoruz ve Diogitos, Aristolokhos ve Theudotos'a bunlar ve diğer şeyler hakkında size bilgi vermesi için emirler verdik. Esen kalın.

2 Phokaia ve Tenedos Kalkhedon'un Dokunulmazlık Statüsünü Tanıyor

İ.Ö.3.YY Sonu–2.YY Başı

Ed: I.v. Kalchedon, nr. 5

[Φ ω κ α έ ω ν]

[ἔδοξεν τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι· ἐπειδὴ Καλχηδόνιοι φίλοι τε καὶ εὔνοι]

- [διὰ προγόνων] τῆι [πό]λει ἡμῶ[ν ὑπάρχοντες ἀπεστάλκασι ψήφισμα καὶ
 πρεσ]-
 [βευτὰς] Αντικράτη καὶ Δημόλον ----- -υσιμ[---- ἐμφανίζοντες πε]-
 5 [ρὶ χρησ]μῶν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Χρηστηρ[ίου δεδομένων, ἐν]
 [οῖς φησ]ιν τῆμ πόλιν τὴν Καλχηδονίων εἶναι ἑαυτοῦ καὶ ὑπάρχειν
 ἄπ[ασιν]
 [ἀνθρώποι]ς ἱεράν καὶ ἄσυλον, καὶ παρακαλοῦσιν ἡμᾶς συναυξῆσαι τ[ὰς
 τῶν]
 [θεῶν τιμά]ς, καθότι καὶ ἐπιβάλλει ἡμῖν, καὶ ἀποδειξαι τῆμ πόλιν τὴν
 Καλχηδ[ονίων]
 [ἱεράν καὶ ἄ]συλον κατὰ τὰς τοῦ θεοῦ μαντείας· ἐπελθόντες δὲ καὶ οἱ
 πρεσβ[ευταῖ]
 10 [ἐπὶ τὴν βου]λὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν διελέγησαν ἀκολουθῶς τοῖς ἐν τῷ
 ψηφίσ[ματι]
 [γεγραμμέ]νοις, ἀγαθῆι τύχῃ καὶ ἐπὶ σωτηρίαι τοῦ τε Φωκαέων δήμου καὶ
 τ[οῦ Καλ]-
 [χηδονίω]ν δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῷ δήμῳ· ἀποκρίνασθαι
 Καλχηδον[ίοις, διό]-
 [τι ὁ Φωκα]έων δήμος διὰ τε τὴν ἐκ προγόνων ὑπάρχουσαν αὐτῷ εὐ[σέβει]-
 [αν πρὸς τ]ὸ θεῖον καὶ διὰ τὴν πρὸς Καλ[χ]ηδονίους εὐνοϊάν τε καὶ φιλίαν
 κ[αὶ βου]-
 15 [λόμενος] συναύξειν τὰς τῶν θεῶν τιμὰς ἀποδέχεται τῆμ πόλιν αὐ[τῶν ἱε]-
 [ράν καὶ] ἄσ[υ]λον καὶ ἀποδεικνύει κατὰ τὰς τοῦ θεοῦ μαντείας· τοῦ[ς δὲ]
 [----- --]ους δοῦναι τοῖς πρεσβευταῖς ξένια τὰ ἐκ τοῦ νόμου

Τ ε ν ε δ ῖ ω ν

[ἔδοξεν τ]ᾶι βόλλαι καὶ τῷ δάμῳ, γνώμα τᾶς βόλλας· ἐπειδὴ Κα[λχαδό]-

- 20 [νιοι φίλ]οι ἔοντες κ[αί] οἴκειοι καὶ σύμμαχοι ἐκ παλαίων χρόνων τ[αῖς πόλι]-
 [ος ταῖς Τ]ενεδίων ἀπεστάλκασι ψάφισμα καὶ πρέσβεα Δήμ[υλον ἐμ]-
 [φανίζ]οντες, διότι ὁ Ἀπόλλων παρ αὐτοῖς ἐξενηνόχει χρῆσμο[ις, δι']
 [ῶν ἀπ]οφαίνεται ταῖν πόλιν ταῖν Καλχαδονίων ἔμμεναι ἑαυ[τω καὶ]
 [ὑπάρχ]ειν πάντεσσι ἀνθρώποις ἴραν καὶ ἄσουλον, καὶ παρκα[λείοισι]
- 25 [Καλχαδ]όνιοι τὸν δᾶμον συναύξησαι ταῖς τῶ θέω τίμαις καὶ ἀ[]
 ἀπόδειξα]ι ταῖν πόλιν ταῖν Καλχαδονίων ἴραν καὶ ἄσουλον κατ [τοῖς τῶ]
 [θέω χρῆσ]μοις, [κα]ὶ ὁ παρέων παρ αὐτοῖς πρέσβευς ἐπέλθων ἐπ[ὶ ταῖν]
 [βόλλαιν καὶ τὸν δ]ᾶμον διελέχθη ἀκολουθῶς τοῖς ἐν [τῶν ψαφίσματι]
 [γεγραμμένοις], σπούδαις καὶ φιλοτιμίαις οὐθεν ἐ[λλείπων, ἀγάθαι τύχαι]
- 30 [καὶ ἐπὶ σωτηρία]ι δεδ[όχ]θαι τᾶι βόλ[λαι κ]αὶ τῶ[ι δάμωι - - - - -

Phokaiialıların (kararı)

Danışma ve halk meclisleri tarafından alınan karar. Mademki Kalkedonlular, atalarımızın zamanında bile şehrimize dost ve iyi niyetli olmuştur ve bize elçileri Antikrates ve Demylos ile bir halk kararı göndermişlerdir (ve...) ve bizî kabın Apollon'un verdiği kehanetlerden haberdar ediyorlar, ve mademki, bu (kehanetlerde) Kalkedonluların Apollon şehrine sahip çıkıyor ve tüm insanlar için kutsal ve dokunulmaz olduğunu söylüyor; ve (onlar) bizî, Tanrının şerefini, bize yakışır bir şekilde çoğaltmaya, Kalkedonların şehrini, tanrının kehanetlerine uygun, kutsal ve dokunulmaz olarak tanımaya çağırıyor; ve mademki elçiler de encümen ve halkın önüne çıkıp, halk kararında yazılanlara uygun konuşmuşlardır; o halde hayırlı uğurlu olması dileği ile Phokaia halkının ve Kalkedonların selameti için danışma ve halk meclisleri karar vermelidirler.

Kalkedonlar bildirmelidir ki;” Phokaia halkı şehirlerini kutsal ve dokunulmaz olarak tanıyor ve onu Tanrı'ya karşı olan dindarlığından, ki bu bizde atalarımızın zamanından beri süregelir, ve Kalkedonlara karşı olan iyi niyet ve dostluktan, bizîm, Tanrının şerefini arttırmak isteğimizden dolayı, Tanrının kehanetlerine istinaden, bu dereceye yükseltiyor.”elçilere, yasalarda öngörülen misafir hediyelerini versinler.

Tenedosluların kararı

Danışma ve halk meclisleri karar verdi. Encümen meclisi üyelerinin dilekçesi üzerine; Madem ki Kalkedon halkı, eski zamanlardan beri Tenedos halkının dostları, itimat edilen arkadaşları ve müttelikleridir, ve bize bir halk kararı ve elçi Demylos'u göndererek bize bildirmişlerdir ki, Apollon'un kehanetlerinde söylendiği gibi, Kalkedonların şehrini onların olduğu ve tüm insanlar için kutsal ve dokunulmaz olduğunu, Kalkedonlar'ın

bizim halkımızı, onlarla birlikte Tanrının şerefini çoğaltmaya ve Kalkebedonlar'ın şehrini, Tanrının kehanetlerine göre kutsal ve dokunulmaz olarak ilan etmeye çağırıyorlar, onlardan bize gönderdikleri elçinin halkın önüne çıkıp, halk kararında yazılanlara uygun olarak konuşmuş ve bu sırada hiçbir şekilde şeref için gayret ve azimde eksiklik göstermemiştir, danışma ve halk meclisleri iyi şans ve hayır için karar vermelidir.....”

3 Komutan Korrakos'un Onurlandırılması İ.Ö. 188–171

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, band II, nr. 1001

- 1 Ἐδοξεν τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι· Μενέμαχος
 Ἀρχελάου εἶπεν ἐπεὶ Κόρραγος Ἀριστομάχου
 Μακεδῶν, τεταγμένος στρατηγὸς τῶν κα-
 5 θ' Ἑλλήσποντον τόπων, διατελεῖ τῆμ πᾶσαν
 σπουδὴν καὶ εὐνοίαν προσφερόμενος εἰς τὸ συν-
 αύξεσθαι τὸν δῆμον, καὶ κοινῆι καὶ ἰδίαι τοῖς ἐν-
 τυγχάνουσιν τῶν πολιτῶν εὐχρηστον αὐτὸ[ν]
 παρασκευάζει, ὑπὸ τε τὴν παράληψιν τῆς πόλεως
 ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ἀποδοθῆναι τοὺς τε ν[ό]-
 10 μους καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν καὶ τὰ ἱερὰ τεμέ-
 νη καὶ τὸ εἰς τὰ ἱερὰ καὶ πόλεως διοίκησιν ἀργύριον καὶ
 τὸ τοῖς νέοις ἔλαιον καὶ τὰ ἄλλα ἅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆ[ρ]-
 χεν τῶι δήμωι, ἐνδεῶς τε ἀπαλλασσόν-
 15 των τῶν πολιτῶν διὰ τὸν πόλεμον παρ[ά]
 τε αὐτοῦ ἐχαρίσατο εἰς τὰς δημοτε-
 λεῖς θυσίας βοῦς καὶ ἰερεῖα, καὶ τῶι βασιλε[ῖ]
 μνησθεῖς ἐξεπορίσατο σῖτον εἰς σπέρμ[α]
 καὶ διατροφὴν, καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστωι τῶν
 πολιτῶν κτήσεις συνέσπευσεν διαμεῖ[ναι]
 20 τοῖς τε μὴ ἔχουσιν δοθῆναι ἐκ τοῦ βασιλικοῦ,

καὶ ἀτελείας ἐπικεχωρημένης πασῶν
 τῶν προσόδων ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐτῶν
 τριῶν ἔσπευσεν καὶ ἄλλα δύο ἔτη ἐπίδοθῆ-
 ναι, βουλόμενος εἰς εὐδαιμονίαν καὶ ἐπίδο-
 25 σιν καταστήσαι τοὺς πολίτας, ἀκόλουθα πράσσων τ[ῆι]
 τοῦ βασιλέως προαιρέσει· ἵνα δὲ καὶ ὁ δῆμος φα[ί]-
 νηται ἀποδιδούς χάριτας ἀξίας τοῖς αὐτὸν
 εὐεργετοῦσιν, δεδόχθαι τῶι δῆμωι [ἐπαινέσαι τε]
 Κόρραγον τὸν στρατηγὸν κα[ὶ στεφανῶσαι αὐτὸν]
 30 χρυσῶι στεφ[άνωι . . .

Arkelaios oğlu Menemakhos'un teklifi üzerine danışma ve halk meclisleri karar verdi. Mademki, Aristomakhos oğlu Makedon Korrakos, Hellespontos bölgesinde komutanlığı sırasında, tüm iyi niyet ve tüm gayretini halkın desteklenmesine sunarak, hem birlikte, hemde tek başına halkın ondan yardım talebini karşılamış, kralın isteği üzerine, kent yönetimini üzerine aldıktan sonra, yasaları, atadan kalan kanunları, kutsal alan ve kent parasının, gençler için zeytinyağı ve daha başka şeyleri verdiği gibi, halka ait olanları da geri verdi. Savaş sırasında halkın ihtiyacı olan şeyleri temin ederek, onun lütfü ile halka adak hayvanları, kutsal hediyeler için zahmet çekmiş ve tohumluk buğday, gıda ve her bir kimsenin geçimini krala hatırlatmak sureti ile sağlamış, her bir yurttaşın sahip olduğu mülkiyeti sürdürmesi ve hiçbirşey olmadan, kraliyet kasasından verilmesini, kral tarafından üç yıllığına verilen vergi muafiyetinin iki yıl daha uzatılması için çaba göstermiş, yurttaşlara olan iyi niyet ve isteyerek gösterdiği çaba kral ile mutabakata varmak sureti ile gerçekleştirdiği için. Onun bu iyiliklerine şükranlığını göstermek için halk karar verdi; komutan Korrakos'un onurlandırılmasına ve altın taç ile taçlandırılmasına . . .

4 Seleukia'lı Eudemos'un Onurlandırılması İ.Ö. ca.172

Ed: I.v. Kalchedon nr. 1

65 Καλχηδονίων. Ἔδοξε τᾷ βουλᾷ καὶ τῶι δάμωι. ἐπ[ει]-
 δὴ Εὐδαμος Νίκωνος Σελευκεὺς φίλος ἐὼν καὶ εὐ-
 νους τῶι βασιλεῖ χρείας παρέχεται τᾷ πόλει, δεδόχθαι

τῶι δάμωι· ἐπαινέσαι αὐτὸν καὶ στεφανῶσαι χρυσέωι
 στεφάνωι εὐνοίας ἔνεκα τᾶς εἰς τὸν δᾶμον· τὸν δὲ ἀ-
 70 γωνοθέταν ἀναγγεῖλαι τὸν [σ]τέφανον τοῖς Διονυσί-
 οῖς ἐν τῶι θεάτρωι· δεδόσθαι δὲ αὐτῶι καὶ πολιτίαν καὶ ἰσο-
 τέλειαν καὶ ἔφοδον ἐπὶ τὰν βουλὰν [κ]αὶ τὸν δᾶμον με-
 τὰ τὰ ἱερά· ὅπως δὲ καὶ πρόξενος γένηται, τοὺς στρα-
 ταγοὺς τοὺς τὰν δευτέραν τετράμηνον στρα[τα]γοῦν-
 75 τας εἰσαγγεῖλαι εἰς τὰ[ν] βουλὰν κατὰ τὸν νόμον· τοὺς δὲ
 πρεσβευτὰς τοὺς ἀί[ρημέν]ους διαλέγεσθαι αὐτῶι καὶ
 π[αρ]ακαλεῖν χρείας παρέχεσθαι τῶι δήμωι π[ε]ρὶ ὧν πρεσ-
 βεύοντι ποτὶ τὸν βασιλέ’ Ἀντίοχον, δηλοῦντας αὐτῶι
 ὅτι τυχῶν τούτων ὁ δᾶμος χάριτας ἀποδώσει αὐ-
 80 τῶι ἀξίας τῶν εὐεργετημάτων.

Kalkhedon danışma ve halk meclisi karar verdi; Madem ki, Selenkialı Nikon oğlu Eudamos, kralın dostu ve ona iyi niyetli ve kente faydalı olmuş, halk tarafından karar verilmiştir; halka karşı olan iyi niyetinden dolayı övülmesine ve altın taç ile taçlandırılmasına, agonathetin bu taçlandırmayı, tiyatrodaki Dionysios bayramı sırasında ilan etmesine, ve kendisine vatandaşlık hakkının verilmesine ve kesintilerde, danışma ve halk meclislerindeki toplantılarına, kült ile ilgili konuların tartışılmasından sonra, aynı muameleyi görmesine, proksenos olması için ikinci yılın üçüncü döneminde makamında bulunan generaller, yasalar gereği encümene dileçe vermelidirler. Seçilen elçiler onunla konuşarak, halkın buna eriştiği zaman teşekkür edeceğini ve bunun yapılan iyilik nispetinde olacağı açıklanmalıdır.

3.2. ROMA İMPARATORLUĞU DÖNEMİ

5 Nero Döneminde Nikaia-Apameia Yolunun Onarım Yazıtı İ.S. 57–58

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.13

[Nero C]laudius Divi

- 2 [Claudi filius] Germanici Caesaris Nepos
[Ti. Caesaris Aug.] pronepos, Divi Aug. abnepos, Caesar
4 [Augustus Germanicus p]on[t. max.] trib. pot. III, [imp. V.] cos. III
[viam Apamea Nicae]a[m collapsa]m vetustate restituit, muniendam
6 curavit [per C. Iulium] Aquilam proc. suum

Νέρων Κλαύδι[ος], Θεοῦ Κλαυδίου υἱός, Γερμανικοῦ

- 8 Καίσαρος υἱων[ός], Τιβερίου Καίσαρος Σεβαστοῦ [ἔγ]γονος,
Θεοῦ Σεβαστοῦ ἀ[πόγονος], Καῖσαρ Σεβαστός Γερμανικός, ἀρχιερεὺς
10 μέγιστος, δ[η]μαρχικῆς ἔξου]σίας τὸ δ', αὐτοκράτωρ τὸ ε', ὕπατος τὸ
γ' [τὴν]

ὁδὸν ἀπὸ Ἀπαμε[ίας πρ]ὸς Νεΐκαιαν κατεφθαρμένην τῇ

ἀρχαιότη[τι]

- 12 ἀποκαθέστησε [καὶ κατασ]κευασθῆναι π[άλιν] προσ[έτα]ξεν [δ]ιὰ
Γαίου Ἰουλί[ου Ἀκουίλα] τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου

Nero Claudius, Tanrı Claudius'un oğlu, Germanicus Caesar'in torunu, Tiberius Caesar Augustus'un torununun oğlu, tanrı Augustus'un soyundan, Caesar Augustus Germanicus, pontifex maximus, hükümdarlığının dördüncü yılında, 3. kez consul, Apameia'dan Nikaia'ya giden ve eskilği nedeniyle bozulmuş olan yolu yeniledi ve tekrar yapımı için özel procuratoru Gaius Iulius Aquila'yı görevlendirdi.

6 Proconsul Plancius Varus 69–79

Ed: TAM IV, nr.22

- 1 [Αὐτοκράτορι Οὐ]εσπασια[ν]ῶ Καίσαρι Σε[βαστῶ]
 [-----τέ]με[ν]ος καὶ ο[ἱ]κον ναυκλη[ρικὸν οἶ]
 [----- ναύ]κληροι, Μάρ[κ]ου Πλανκίου Ο[υ]άρου]
 [ἀνθυπάτου κατασκευ]ασθῆ[ν]αι [ἀ]πο[φ]ηναμένου, Κα ---
 5 -----ος ἀνθύπατος καδιέρωσε -----
 ----- ΔΟΥΩΓΙΟΥ -----

İmparator Vespasianus Caesar Augustus, ...tapınak ve armatör evini, ...armatörler, Proconsul Marcus Plancius Varus'un inşaatı onay vermesinden sonra inşa ettiler,....., proconsul (yapıları) vakfetti.....

7 Proconsul M. Plancius Varus'u Onurlandırma Yazıtı 70–72

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia, nr.51

Μ. Πλάνκιον Οὐᾶρον ἀνθύπατον, πάτρωνα τῆς
 πόλεως Γ. Κάσσιος Χρηῆστος τὸν ἑαυτοῦ φίλον

G(aius) Cassius Chrestus, dostu proconsul ve şehrin patronu M. Plancius Varus'u (onurlandırdı).

8 Proconsul M. Plancius Varus'u Onurlandırma Yazıtı 70–72

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia, nr.52

Μ. Πλάνκιον Οὐᾶρον τὸν ἀνθύπατον καὶ
 πάτρωνα τῆς πόλεως Τι. Κλαύδιος Κιυντιανὸς τὸν ἑαυτο[ῦ]

φίλον

Ti. Claudius Quintianus, dostu, proconsul ve şehrin patronu M.Plancius Varus'u (onurlandırdı).

9 Vespasianus Dönemi Mil Taşı 77–78

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 9

- 1 Imp(erator) Caesar Vespasia-
nus Aug(usto) Pontife(x) Maximus trib(unicia) pot(estate)
VIII Imp(erator) XIIII p(ater) p(atriciae) co(n)s(ul) IIX design(atus)
VIII
- 5 Imp(erator) T(itus) Caesar Aug(usti) f(ilius) co(n)s(ul) VI
des(ignatus) VII
Domitianus Caesar Aug(usti) f(ilius)
co(n)s(ul) V desig(natus) VI vias
vac. a novo munierunt
- 10 *vac.* per L. Antoninum Nasonem
vac. proc(uratorem) eorum

İmparator Caesar Vespasianus Augustus pontifex maximus, 9 yıldır hükümdar, 18 kez imparator olarak selamlanmış, vatanın babası, 9 kez consul, 9 kez designatus, İmparator Titus Caesar Augustus'un oğlu, 5 kez consul, Domitianus Caesar, Augustus'un oğlu, 5 kez consul, 6 kez designatus, yolu procuratorları Lucius Antoninus Naso vasıtasıyla yeniletiler.

10 Vespasianus'un Döneminde Onarılan Yol 78

Ed: Corsten, I.v. Kios, nr. 14

- 1 [Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Οὐέσ]-
πασί[ανός Σεβαστός] ἀρχι-
ερεὺς μέγ[ιστος δημ]αρχι-

- κῆς ἐξουσί[ας τὸ θ' αὐτ]ο-
 5 [κ]ράτωρ τ[ὸ η' πατήρ π]ατρί-
 δος ὑπατο[ς τὸ η' ἀπο]δε-
 δειγμέ[νος τὸ θ'].
 Αὐτοκρά[τωρ Καῖσαρ Τίτος Σ]ε-
 βαστοῦ υ[ἱὸς ὑπατος τὸ ς'] ἀπο-
 10 δεδειγμ[ένος τὸ ζ' Δομι]-
 τιανὸς Καῖσαρ [Σεβαστοῦ υἱ]ὸς
 ὑπατος τ[ὸ ε' ἀπο]δεδειγμένους
 τὸ ς' ὁδο[ύς ἐ]πεσκε]ύασαν
 διὰ Λ. Ἀντ[ωνίου Νάσ]ωνος
 15 ἐπιτρ[όπου αὐτῶν]
 []

İmparator Caesar Vespasianus Augustus Pontifex Maximus, 9 yıldır hükümdar, 18 kez imparator olarak (selamlanmış), vatanın babası, 8 kez consul, 9 kez consul designatus, ve İmparator Caesar Titus Augustus'un oğlu, 6 kez consul, 7 kez consul designatus, ve Domitianus Caesar Augustus'un oğlu, 5 kez consul, 6 kez consul designatus; zamanında yolları procuratorları L. Antoninus Naso aracılığı ile tamir ettidiler.

11 İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.25

- 1 Τῶ σεβαστῶ τῶν αὐτοκρατόρων οἴκω καὶ [[[τῆ πρώτῃ τῆς
 ἐπαρχείας πόλει]]] Ϝ Νεικαία Ϝ
- 2 Μ. Πλάνκιος Οὐᾶρος ἀνθύπατος καθιέρωσεν ἐπιμεληθέντος [τῆς
 κατασκευῆς Γ. Κασσίου Χρήστου

C. Cassius Chrestus'un ihtimamı ile yapılan (bu yapıyı), proconsul M. Plancius Varus İmparatorların yüce evine ve eyaletin başşehri (birinci) Nikaia'ya (adadı).

12 İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)

Ed: S.Şahin, I.v. Nikaia nr.26

- 1 Τῶ σεβαστῶ τῶν αὐτοκρατόρων οἴκῳ καὶ [[[τ]ῆ [π]ρώτῃ τῆς
[ἐπαρχείας πόλει]] Ϝ Νεικαία Ϝ
- 2 Μ. Πλάν[κι]ο[ς] Οὐᾶρο[ς] ἀ[ν]θ[ύ]πατο[ς] καθιέρωσεν
[ἐ]πιμελη[θ]έντος τῆς κατασκευῆς Γ. Κασσίου Χρήστου

C. Cassius Chrestus'un çabası ile yapılan (bu binayı) Proconsul M.Plancius Varus İmparatorların yüce evine ve eyaletin başkenti Nikaia'ya adadı.

13 İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.27

- 1 Τῶ σεβαστῶ τῶν αὐτοκρατόρων οἴκῳ καὶ τῆ πρώτῃ τῆς ἐπ[α]ρχείας
Νε[ι]κα[ί]α
- 2 [[[Μ. Πλάνκιος Οὐᾶρος ἀν[θ]ύπατ[ο]ς [κα]θι[ε]ρ[ώ]ωσεν
[ἐπιμεληθέντος τῆς κατασκευῆς Γ. Κασσίου Χρήστου]]]

C. Cassius Chrestus'un çabası ile yapılan (bu binayı) Proconsul M.Plancius Varus İmparatorların yüce evine ve eyaletin başkenti Nikaia'ya adadı.

14 İmparator Evi ve Kent İçin Atıf Yazıtı 78/79 (Plancius Varus)

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.28

- 1 [Τ]ῶ σεβαστῶ τῶν αὐτοκρατόρων οἴ[κ]ω[ι] καὶ τῇ πρώτῃ τῆς
ἐπ[αρχ]ε[ί]ας Νεικαί[α]
- 2 [[[Μ. Πλάνκιος Οὐᾶρος ἀνθύπατος καθιέρωσεν ἐπιμεληθέντος τῆς
κατασκευῆς Γ. Κασσίου Χρήστου]]]

G(aius) Cassius Chrestus'un çabası ile yapılan (bu binayı) Proconsul M.Plancius Varus İmparatorların yüce evine ve eyaletin başkenti Nikaia'ya adadı.

15 Gaius Iulius Bassus'un Onurlandırılması 97/98–98/99

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.53

- [Ἀγα]θῆι τύ[χη]ι·
- 2 [[ἡ πρώτη τῆς]]
[[ἐπαρχείας]] πό-
- 4 [λις] Νείκαια εὐ-
- [χα]ρισ[τ]εῖ [Γ]αίω
- 6 [Ιο]υλ[ί]ω Βάσσω
- [] | []λω κα[]
- 8 []άτω ἀν-
- [θύπα]τω

Uğurlu olsun:

[Eyaletin başşebri] Nikaia, [ünlü?] [Proconsul?] Gaius Iulius Bassus'a teşekkürlerini sunar.

16 Traianus'un Heykeli 102–116

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 3

- 1 Αὐτοκράτορα Καίσα[ρα],
 θεοῦ Νέρουα υἰόν, Νέ[ρουαν]
 Τραιανόν Σεβαστό[ν]
 Γερμανικόν Δακικόν Τ(ίτος) Φλά[βιος]
 5 Σείλων γυμνασίαρχος Τ(ίτου) Φλα[βί]-
 [ο]υ Φιδίσκου υἰός, γραμματε-
 [ὺς] βουλῆς καὶ δήμου ἐκκ (*sic.*) τῶν
 vac. ιδίων ἀνέθηκεν

Demos ve boule yazmanı Titus Flavius Phidiskos'un oğlu, Gymnasiarkeb Titus Flavius Silon kendi kesesinden İmparator Caesar tanrı Nerva'nın oğlu, Nerva Traianus Augustus Germanicus Dacicus'un (heykelini) dikirtirdi.

17 Traianus İçin Atıf 102–116

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.31

- Αὐτοκράτορι Νέρουα Τραιανῶ
 2 Καίσαρι Σεβαστῶ Γερμανικῶ
 Δακικῶ καὶ ἱερῶ συνκλήτῳ καὶ δήμῳ Ῥωμαίων

İmparator Nerva Traianus Caesar Augustus Germanicus Dacicus'a ve kutsal Roma senatosuna ve halkına

18 Traianus Döneminden Bir Mil Taşı 116

Ed: TAM IV, nr.11

[[Imp. Caesar Divi Nervae]]
 [[fi. Nerva Traianus Optumus]],
 [[Aug., Germanicus, Dacicus]],
 [[Parthicus, pontifex maximus]],
 5 [[trib. potest. XX, imp. XIII]],
 [[con. VI]], p. p. viam vet<u>state
 co[llap]sam restituit
 a Nicomed[ia].

Αὐτοκράτ[ωρ Καῖσαρ]
 10 Θεοῦ Ν[έρ]ου[α υἱός, Νέρουα]
 [Τ]ραιανὸς [Ἄριστος, Σεβαστός],
 [Γ]ερμανικός, [Δακικός], Παρ[θικός],
 ἀρχιερ[εὺς μέγιστος, δημα[ρ]χικῆς
 ἐ[ξ]ο[υ]σ[ίας τὸ] κ', α[ὐ]τοκράτωρ τὸ γι',
 15 ὑπάτος τὸ ς', πατήρ πατρίδος
 κατεφθαρμένην τὴν ὁδὸν
 ὑπὸ χρόνου ἀποκατέστησεν
 [[ἀπὸ Νικομηδεί]]ας.

δ

İmparator Caesar Tanrı Nerva'nın oğlu, Nerva Traianus Aristos, Augustus, Germanicus, Dacicus, Parthicus, pontifex maximus, 20 yıldır hükümdar, 13. kez imparator, 6. kez consul, vatanın babası, yolu zamanın neden olduğu eskimeden dolayı yeniden yaptırdı. Nikomedeia'dan 4 (mil)

κατεφθαρμένην→νην ligatür, τὴν→τῆν ligatür, πατήρ→τῆρ ligatür, δημα[ρ]χικῆς→δημ ligatür

19 Traianus Döneminden Bir Mil Taşı 116

Ed: TAM IV, nr.12

- Imp. Caesar Divi Ner-
vae fi. Nerva Traianus Optu-
mus, Aug., Germanicus, Daci-
cus, Parthicus, ponti<f>ex max-
5 imus, trib. potest. XX, imp. XI, con.
VI, p. p. via[m vetusta]t[e] col-
[lapsam r]e[stituit a Nicome-
[dia -----].
- Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Θε-
10 οῦ Νέρου[α] υἱ[ός, Νέρουα]
[Τραιανὸς Ἄριστος, Σεβαστός],
[Γερμανικός, Δακικός, Παρθικός],
[ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς]
[ἐξουσίας τὸ κ', αὐτοκράτωρ τὸ ια'],
15 [ὑπάτος τὸ ζ', πατὴρ πατρίδος]
[κατεφθαρμένην τὴν ὁδὸν]
[ὑπὸ χρόνου ἀποκατέστησεν]
[ἀπὸ Νικομηδείας ----].

--

İmparator Caesar, Tanrı Nerva'nın oğlu, Nerva Traianus Aristos Augustus, Germanicus, Dacicus, Parthicus, Pontifex Maximus, 20 yıldır hükümdar, 11. kez imparator, 6. kez consul, vatanın babası, yolu zamanın neden olduğu eskimeden dolayı yeniden yaptırdı. Nikomedeia'dan ...

Nervae→Ne ligatür, Optumus→mu ligatür, pontifex→nt ligatür, Νέρου→Nέ ligatür

20 İmparator Hadrianus 119–138

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.55

- 1 [Imp. Caesar divi Traiani Part]hici fil. divi [Nervae nepos Traianus Hadrianus]
 2 [Aug. pont. max. trib. pot. - c]os. III, aquam n[

[İmp(arator) Caesar tanrı Traianus Part]hicus'un oğlu, [Nerva'nın torunu Traianus Hadrianus]
 [Aug(ustus), Pontifex Maximus, ...yıldır hükümdar,]3. kez Consul, suyu [- - -

21 Hadrianus Mektubu 119–138

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 4

- 1 [Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ, θεοῦ Τραϊαν]οῦ Παρθικοῦ υἱός, θεο[ῦ Νέρουα]
 [υἱώνος, Τραϊανὸς Ἀδριανὸς Σεβ]αστός, ἀρχιερεὺς μέγισ[τος,]
 [δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ..., ὕ]πατος ♠ τὸ ♠ γ' ♠ πατή[ρ πα]-
 [τρίδος, Προυσαέων πρὸς τῷ Ὀλύμ]πῳ τοῖς ἄρχουσι καὶ τ[ῆ] βου]-
 5 [λῆ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἡ ὑπ' ἐ]μοῦ πεμφθεῖσα ὑμῖν δ[
 []ραν καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα [ἐκ]
 [] ἀμφισβήτησις. vac. E[
 []in qua Terentii Eros et Meno[

İmparator Caesar, Tanrı Traianus Particus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, pontifex maximus, ...yıldır hükümdar, 3 kez consul, vatanın babası Prusia ad Olympium yöneticilerini, danışma ve halk meclislerini selamlar. Sizin bana gönderdiğiniz... ve sıcak sular (thermal)ibtilaf...

22 Tiyatronun Hadrianus'a Adanması 123

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.1

- A [Αὐτο]κράτορι Καίσαρι [θεοῦ Τραιανοῦ Παρθικοῦ υἱῶι
 B]θεοῦ Νέρουα υἱωνῶι, Τραιανῶι Ἀδριανῶι [Σεβαστῶι

İmparator Caesar tanrı Traianus Particus'un oğlu, tanrı Nerva'nın torunun Traianus Hadrianus Augustus'a

23 Tiyatronun Hadrianus'a Adanması 123

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.2

]ς, θεοῦ Τρ[αιανοῦ Παρθικοῦ

...s, tanrı Traianus Particus'un (oğlu)

24 Hadrianus Heykeli 123

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.51

- 1 Ἀγαθῆι τύχηι
 τὸν Αὐτοκράτορα Καί-
 σαρα θεοῦ Τραϊανῶ
 Παρθικοῦ υἱὸν, θεοῦ
 5 Νέρουα υἱωνόν, Τραϊ-
 ανὸν Ἀδριανὸν Σεβασ-
 τόν, ἀρχιερέα μέγισ-
 τον, δημαρχικῆς

- ἐξουσίας τὸ ε', ὕπατον
 10 τὸ γ', πατέρα πατρίδος
 ἢ βουλή καὶ ὁ δῆμος

Uğurlu olsun

İmparatorlar Caesar tanrı Trianus Particus'un oğlu, tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, Pontifex Maximus, 15 yıldır hükümdar, 3. kez consul, vatanın babasının (beykelimi) boule ve demos meclisleri (diktö).

25 Hadrianus Heykeli 123

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.52

- 1 Ἀγαθῆι τύχηι
 Αὐτοκράτορα Καί-
 σαρα Θεοῦ Τραια-
 νοῦ Παρθικοῦ υἱ-
 5 όν, Θεοῦ Νέρουα
 υἱωνόν, Τραιανόν
 Ἀδριανόν Σεβασ-
 τόν, ἀρχιερέα μέ-
 γιστον, δημαρχι-
 10 κῆς ἐξουσίας τὸ
 ϐ η' ϐ ὕπατον τὸ ϐ γ' ϐ
 πατέρα πατρίδος
 φυλῆι Ἀπολλωνίς
 ἀνέθηκεν

Uğurlu olsun

Apollonis Phyle'si

İmparatorlar Caesar tanrı Trianus Particus'un oğlu, tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, Pontifex Maximus, 18 yıldır hükümdar, 3. kez consul, vatanın babasının (heykelini) dikti.

26 Hadrianus Heykeli 123

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.53

- 1 Ἀγαθῆι τύχηι
 Αὐτοκράτορι Καίσαρι
 Θεοῦ Τραϊανοῦ Παρθικοῦ
 υἱῶ, Θεοῦ Νέρουα υἱωνῶι, Τρα-
 5 ιανῶ Ἀδριανῶι Σεβαστῶι
 ἀρχιερεῖ μεγίστω, δημαρχι-
 κῆς ἐξουσίας τὸ η' Ϝ ὑπα-
 τον τὸ γ' Ϝ πατρὶ πατρίδος
 φυλῆ Ϝ Σεβαστή,
 10 ἀναθέντων ἐκ τῶν ιδίω[ν]
 Τι. Ϝ Κλαυδίου Δομιτιανοῦ Ε[ϛ]-
 ημέρου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ
 Κλαυδίου Δομιτιανοῦ Ἀκύλου
 καὶ Κλαυδίου Δομιτιανοῦ Πρό-
 15 κλου καὶ Κλαυδίου Δομιτιανοῦ
 Ποντικοῦ καὶ Γν. Κλαυδίου Δο-
 μιτιανοῦ Σεουήρου καὶ Ϝ Γν. Ϝ
 Κλαυδίου Δομιτιανοῦ Ϝ

Uğurlu olsun

İmparatorlar Caesar tanrı Trianus Particus'un oğlu, tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, Pontifex Maximus, 18 yıldır hükümdar, 3. kez consul, vatanın babasına (bu heykeli) Sebaste Phylesi kendi keselerinden adadılar. Ti. Cludius Domitianus Euemeros ve oğulları Claudius Domitianus Proklus, Claudius Domitianus Ponticus, Gn. Claudius Domitianus Severus, Gn. Claudius Domitianus

27 Hadrianus Heykeli 123–131/2

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 5

- 1 Ἀγαθῆι τύχηι
 Αὐτοκράτορα Καί-
 σαρα Τραιανὸν Ἄδρι-
 ανὸν Σεβαστὸν Ἄδρ[ι]-
 5 ανῆ γερουσίᾳ τὸν
 εὐεργέτην ἀνέστησεν.
 Ἀρχοντεύοντος · Αὐρήλίου · Ἑρμοῦς,
 ταμιεύοντος · Κλαυδίου · Χρήστου

Uğurlu olsun

İmparator Caesar Traianus Hadrianus Augustus'a, Hadriane (phylesi) Gerusiası hayırbahları için adadı. Eski Arkhonlardan Aurelius Hermes eski haznedarlardan Claudius Chrestus

28 Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.29

- 1 Αὐτοκράτορι Καίσαρι, Θεοῦ Τραιανοῦ Π[α]ρθικοῦ υἱῶ, Θεοῦ Νέρουα
 υἱωνῶ, Τραιανῶ Ἀδ[ριανῶ] Σεβαστῶ δημαρχικῆς ἐξουσίας ἢ
 εὐσεβεστάτη
 2 [[νεω[κό]ρος [τῶ]ν [Σεβα]στῶν]], ἀπὸ Διονύσου [καὶ Ἡρακλέ]ους, [[

[πρ]ώ[τ]η [Βι]θυ[ν]ία]ς καὶ Πόντου, ἢ μη[τρ]ό[π]ολις δὲ κα[τὰ
κρίματα] τῶ[ν αὐ]το[κρ]α[τ]όρων καὶ τῆς ἱερᾶς σ[υ]νκλήτου]]

İmparator Caesar, Tanrı Traianus Parthicus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunun, Traianus Hadrianus Augustus, 1 yıldır hükümdar, Augustusların en dindar neokoru, Dionysos ve Herakles soyundan gelen, Bithynia ve Pontus'un birinci şebri, imparatorların ve kutsal senatosunun kararları uyarınca metropolis (sundu).

29 İmparator Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.30

- 1 Αὐτοκράτο[ρι Καίσα]ρα, Θεοῦ Τ[ραια]νοῦ Παρ[θι]κοῦ υἱῶ, Θεοῦ
Νέ[ρου]α υἱῶ[νῶ], Τραιανῶ Ἀδρια[νῶ] Σεβαστῶ] δημορχικῆς
ἐξουσίας
- 2 ἢ εὐσεβ[ε]στ[άτη] [[νεωκόρος τῶν Σεβαστῶν]]], ἀπὸ Διονύσου καὶ
Ἡρακλέους [[πρώτη Βιθυνία]ς καὶ Πόντου, ἢ μητρ[ό]πολις [δὲ] κατὰ τὰ
κρίματα τῶν αὐτοκρατόρων [καὶ τῆς ἱερᾶς συνκλήτου]]]
- 3 [Ἐ]π' ἀγαθῶ

İmparator Caesar, Tanrı Traianus Parthicus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, 1 yıldır hükümdar, Augustus (kültürünün) en dindar neokoru, Dionysos ve Herakles soyundan gelen, Bithynia ve Pontus'un birinci şebri, imparatorların ve kutsal senatosunun kararları uyarınca metropolis (sundu).

Hayırla

30 İmparator Hadrianus İçin Atıf Yazıtı 123

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.30a

- 1 [[[Αὐτοκράτορι Καίσαρι, Θεοῦ Τραιανοῦ Παρθικοῦ υἱῶ, Θεοῦ
Νέρουα υἱῶνῶ, Τραιανῶ Ἀδριανῶ Σεβαστῶ] δημορχικῆς ἐξουσίας

- 2 ἡ εὐσεβεστάτη νεωκόρος τῶν Σεβαστῶν, ἀπὸ Διονύσου καὶ Ἡρακλέους πρώτη Βιθυνίας καὶ Πόντου, ἡ μητρόπολις δὲ κατὰ τὰ κριματά τῶν αὐτοκρατόρων]] [καὶ [τῆς] ἱερ[ᾶς] συνκλήτου ἐπ' ἀγαθῶ]]

İmparator Caesar, Tanrı Traianus Parthicus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunu, Traianus Hadrianus Augustus, 1 yıldır hükümdar, Augustus (kültürünün) en dindar neokoru, Dionysos ve Herakles soyundan gelen, Bithynia ve Pontus'un birinci şehri, imparatorların ve kutsal senatosunun kararları uyarınca metropolis (sundu). Hayırla

31 İmparator Hadrianus İçin Adak 123

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.32

- Δι Σωτήρι
2 Ὀλυμπίωι
Ἀδριανῶι
3 Αὐτοκράτορι

Kurtarıcı Olympus'lu Zeus İmparator Hadrianus'a

32 Hadrianus Dönemi Hamam Yazıtı 128–129

Ed: Corsten, I.v. Apameia, nr.4

- Numini ꝛ Domus ꝛ Augustor[um]
2 et
Imp(erotori) Caesari, Divi Traiani Parthic[i fil(io)]
4 divi Nervae nepoti, Traiano Hadriano Au[g(usto)]
pont(ifici) max(imo), trib(unicia) pot(estate) XIII, co(n)s(uli) III
p(atr) p(atriciae), Sabinae Au[g(ustae)],
5 Senatui populoq(ue) Rom(anorum) Col(onia) Iul(ia) Conc(ordia) Apamea
balineum Hadrianum ex p(ecunia) publ(ica) dedicavit

İmparatorluk ailesi ve imparator Caesar, tanrı Traianus Particus'un oğlu, tanrı Nerva'nın torunun, Traianus Hadrianus Augustus, pontifex maximus, 13 yıldır hükümdar, 3. kez consul, vatanın babasına, İmparatoriçe Sabina'ya, Roma Senatosuna, Koloni Iulia Concordia Apameia kenti kendi kesesinden (yaptırdığı) bu Hadrianus hamamını adadı.

33 Hadrianus'un Mektubu 128–138

Ed: S. Ögüt Polat- S. Şahin, EA 5, Katalog der Bithynischen Inschriften, 97–127, nr.1

[Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Θε]οῦ Τ[ραιανοῦ Παρθικοῦ]
 [υἱός, Θεοῦ Νέρουα υἱ]ωνός, Τ[ραιανὸς Ἀδριανός]
 [Σεβαστός, ἀρχιερεὺς] μέγιστο[ς, δημαρχικῆς]
 [ἐξουσίας τὸ , ὑπα]τος τὸ γ' [πατὴρ πατρίδος],
 5 [Νεικομηδέων τοῖς ἄ]ρχουσι κα[ὶ τῇ βουλῇ καὶ τῶ]
 [δήμῳ χαίρειν.]εὐανδρεῖ[α ὑμῶν -----]
 -----ς ἔχειν βο -----
 -----ενος, ὅτι α -----
 ----- τὰ δημόσια -----
 10 [----- τῇ πατρ]ίδι καὶ μ -----
 ----- ὅτι ξέ[ν-----]
 ----- αὐ -----

İmparator Caesar, Particus Tanrı Traianus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunun, Traianus Hadrianus Augustus, Pontifex Maximus, ... kez hükümdar, 3. kez Consul, vatanın babası, Nikomedeia yöneticilerini, danışma ve halk meclislerini selamlar, ...

34 Commodus' u Onurlandırma Yazıtı 185

Ed: Ameling, I.v. Prusias ad Hyprium, nr.38

- 1 Εὐσεβῆ Εὐτυχῆ
 Γερμανικὸν Σαρματικὸν
 Βρεταννικὸν μέγιστον,
 οἱ τοῦ τρισκαιδεκάτου ἔτους
- 5 ἄρχοντες
 Τ. Δομίτιος Παυλιανὸς Φάλκων
 ὁ δις πρῶτος ἄρχων
 [κ]αὶ <ι>ερεὺς Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου
 Μέμμιος Σατορνεῖνος
- 10 Τέρτυλλος Ἰουλιανοῦ
 Αὐρήλιος Χρύσιππος
 Ἀσκληπιόδοτος Μενεκράτους

---- *Pius, Felix, Germanicus, Sarmaticus, büyük Britanicus fatihi, (İmparator Commodus)'u, yönetiminin on üçüncü yılında, arbonlar; iki kez birinci arbon ve Zeus Olympos rahibi T.Domitius Paulianus Phalkon, Memmius Saturninus, Iulianus oğlu Tertullus, Aurelius Khrysippos, Menekrates oğlu Asklepiodotos onurlandırdılar.*

35 Septimius Severus'un Onurlandırılması 198

Ed: Marek, Die Phylen von Klaudioupolis

[Αγαθῆ] τύχη
 [Αυτοκρά]τορα Καίσαρα
 [Λούκιον Σεπτί]μιον Σεουήρον

4	Περτίνακα Σεβαστόν Οί τοῦ ς' ἔτους τῶν [φ]υλῶν ἄρχοντες φυλῆς Τραια-	φυλῆς Δίας ΦΥ
8	[ν]ῆς ΦΥ Δομιτια- [νὸς] Δομιτίου [Στρ. Μάρ]κελλος [Μαρκέλ]λου	Χρυσιανὸς Μεν- άνδρου, Στρ. Χρυσ- [ί]ων Χρυσίωνος φυλῆς Δημητριάδος
12	[φυλῆς Σεβ]αστῆς [ΦΥ Χρυσὸς?] Χρυ- [σοῦ, Στρ. Χρ]υσιανὸς [Χρυσια]νοῦ	ΦΥ Ἄκυλας Ἀκύλο[υ] Στρ. Ἀριστείδης Ἀριστοκράτους Γυ. Σεραπίων Δο- μιτίου
16	[φυλῆς Διο]νουσι- [άδος] Φ. Γάιος ΙΟ..Π. [Στρ.] Ἐρμο- [γέ]νη[ς] Ῥοδω- 20 νιανοῦ vacat [φ]υλῆς Ἀπολλω- [ν]εῖδος ΦΥ Δῆμος Γνησιουλανοῦ	φυλῆς Ἀσκληπ[ι]- άδος ΦΥ Σοῦσος Σοῦσου, [Σ]τρ. Ἡρα- κλείδης [Δ]ειφίλου φυλῆς Ἀδριανῆς Λόνγος Λόνγου Στρ. Φιλιππιανὸ[ς]
24	[Σ]τρ. Ῥουφῖνος [Π]αυλείνου φυλῆς Ἀντωνί- νης ΦΥ Χρύσιπο- 28 ς Καικιλιανοῦ [Στρ.] Κρισπέινος [Π]ερ[δ]ίκκου vacat	Φιλιππιανοῦ φυλῆς Ἀντίνοιδος ΦΥ Γναι. Φλάβιος Εὐσχήμεων, Σ[τρ.] Ἀρχέλαος Ἀρχέ- λαου φυλῆς Αὐρηλιαν[ῆς] ΦΥ Ἀσκληπιόδοτος

32	φυλῆς Ἑρμησιάδος	Μά{ν}γνου, Στρ.
	ΦΥ Βασιλείδης	Αἴλιος Μαρκιανός
	Αντιπάτρου Στρ.	Κλ. Αντωνῖνος
	Δομίτι(ο)ς Βαριλ-	Στρ. κατὰ πόλιν
36	λεῖνος	

Uğurlu olsun;

İmparator Caesar Lucius Septimius Severus Pertinax Augustus'u, yönetiminin 6. yılında Phyle Başkanları tarafından (onurlandırıldı):

Traiane Phyle'si Phy. Domitius oğlu Domitius, Str.Marcellus oğlu Marcellus, Sebaste Phyle'si Khrysos oğlu Khrysos?, Str.Khrysianos oğlu Khrysianos, Dionysias Phyle'si Flavius Gaius IO..P? Str., Rodonianos oğlu Hermogenes, Apollonis Phyle'si Phy. Gnesioulanos oğlu Demos., Str. Pauleinos oğlu Rufinus, Antonine Phyle'si Phy. Caecelianus oğlu Khyripos, Str. Perdikkas oğlu Khrispeinos, Hermesias Phyle'si Antipatros oğlu Basileides, Str. Barilleinos oğlu Domitius, Dia Phyle'si Phy. Menandros oğlu Khrysianos, Str. Khrysianos oğlu Khryision, Demetrias Phyle'si Phy. Akylaoğlu Akylas, Str. Aristokratos oğlu Aristeides, Domitius oğlu Serapion, Asklepias Phyle'si Phy. Sousos oğlu Sousos, Str. Deiphilos oğlu Herakleides, Hadriane Phyle'si Longus oğlu Longus, Str. Philippianos oğlu Philippianos, Antonois Phyle'si, Euskbemon oğlu Gn. Flavius; Str. Arkhelaos oğlu Arkhelaos, Aureliane Phyle'si Magnus oğlu Asklepiodotos, Str. Cl. Antoninus oğlu Ailius Marcianus, Str. Kent kararı uyarınca

36 Septimius Severus Dönemine Ait Mil Taşı 198/9

Ed: S. Ögüt Polat- S. Şahin, EA 5, Katalog der Bithynischen Inschriften, 97–127, nr.5

B.F.

Imp. Caesar L. Septimius Severus
 Pius Pertinax Augg., Arabicus,
 Adiabenicus, Parthicus, pontifex
 5 maximus, tribuniciae potestatis
 VI, imperator XI, cos. II, p. p., proconsul
 et imp. Caesar M. Aurelius Antoninus
 Aug. tribuniciae potestatis
 [[et imp.]] P. Septimius [[Geta]]

- 10 restituerunt per Q. Tine(i)um
Sacerdotem leg. Augg. pr(o)praetore.

Uğurlu olsun!

İmparator Caesar L. Septimius Severus Pius Pertinax Augustus, Arabicus, Adiabenicus, Parthicus, pontifex maximus, 6 yıldır hükümdar, 11 kez imparator, 2. kez consul, vatanın babası, proconsul ve imparator Caesar M. Aurelius Antoninus Augustus, 2 (yıldır) hükümdar ve imparator P. Septimius Geta, askeri valileri Q. Tineius Sacerdos aracılığı ile (yolu) onarttılar. 1 (mil)

37 Septimius Severus Dönemi Mil taşı 199

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 10

- 1 Imperator Caesar
[L(ucius)] Septimius Sever[us Pi]-
us Pertinax Augus[tus]
Arabicus Adiabenicus
- 5 pontifex maximus [tri]-
buniciae potestatis
VI imp(erator) XI co(n)s(ul) II p(ater) p(atriciae) pro-
co(n)sule et imperator Caesar
M(arcus) Aurelius Antoninus
- 10 Aug(ustus) tribuniciae potesta-
tis II et P(ublius) Septimius [[G[eta]]]
Caesar restituerunt per
Q(uintum) Tineium Sacerdotem
legatum pro praetore
- 15 vac. IIII vac.
vac. δ' vac.

İmparator Caesar Lucius Septimius Severus Pius Pertinax Augustus Arabicus, Adiabenicus, pontifex maximus, 6 yıldır hükümran, 11 kez imparator olarak selamlanmış, 2 kez consul, vatanın babası, proconsul ve imparator Caesar Marcus Aurelius Antoninus Augustus, 2 yıldır hükümran ve Publius Septimius Geta Caesar, legatus pro praetore Q. Tineius Sacerdos vasıtasıyla yolu onarttı. 4 mil

38 İmparatoriçe Fulvia Plautilla'nın Onurlandırılması 202–205

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.59

Α γ α θ ῆ τ ύ χ η·
 [[[Φουλο]υίαν Πλαυτίλλα[ν]]]
 Σ ε β α σ τ ῆ ν
 ἡ λαμπροτάτη καὶ μεγίστη
 5 φίλη καὶ σύμμαχος, πιστὴ
 τῶ δήμῳ τῶ Ῥωμαίων καὶ
 ἐκ προγόνων οἰκεία τῶ
 οἴκῳ τῶν αὐτοκρατόρων,
 Αὐρηλιανὴ Ἀντωνινια-
 10 νὴ εὐσεβεστάτη Νικα[ι]
 ἐων πόλις διέπον[τος]
 τὴν ἐπαρχείαν Τ[ιβ. Κλ.]
 Καλλιππιανοῦ Ἰ[ταλικοῦ]
 τοῦ λαμπροτάτο[υ πά]-
 15 [τρ]ωνο[ς ἡμ]ῶν [

Uğurlu olsun.

İmparatoriçe

[[[Ful] via Plautilla'yi]]

Nikaialıların ünlü ve yüce, dost ve müttefik, Roma Ulusuna sadık ve İmparatorların eviyile atadan kalma bağları olan, Aureliane Antoniniane, dindar şebri, Ti[b(erius) Cl(audius)]Callipianus I[talicus]un, ünlü [pat]ronunun eyaleti yönettiği sırada (onurlandırdı).

39 Septimius Severus ve Caracalla Seyahatleri 202–212

Ed: Ameling, I.v. Prusias ad Hyprium, nr.1

- 1 ἀγαθῇ τύχηι
 τὸν φιλόπατριν καὶ ἐν πᾶσιν ἀληθῆ,
 γυμνασιαρχήσαντα μεγαλοπρεπῶς,
 ἀγορανομήσαντα ἐπιφανῶς, γραμμα-
 5 τεύσαντα ἐπισήμως, ἀργυροταμίαν
 τῶν ἐλαιωνικῶν χρημάτων, ἄρξαντα
 τὴν μεγίστην ἀρχὴν ἐνδόξως, παρα-
 πέμψαντα τοὺς κυρίους Αὐτοκράτορας
 καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν στρατεύματα πολλάκις,
 10 καὶ ἄλλας ἀρχὰς καὶ λειτουργίας
 ἐκτελέσαντα τῇ πατρίδι, Κλ. Τινέιο[ν]
 Ἀ Σ Κ Λ Η Π Ι Ο Δ Ο Τ Ο Ν,
 ἀποδεδειγμένον πρῶτον ἄρχοντα
 καὶ ἱερέα καὶ ἀγωνοθέτην Διὸς
 15 Ὀλυμπίου, οἱ τῆς ὁμονοίας εἰς τ[ὴν]
 ἀρχὴν αὐτοῦ ἀποδεδειγμένοι φύλαρχο[ι]
 φυλῆς Σεβαστηνῆς φυλῆς Τιβεριανῆς
 Κλαυδιανὸς Εὐκράτης Θέμιστος Θεμιστογ[έ]νου[ς]
 Βάσσος Ἀρισταινέτου Ἐπίκτητος Ἰάσωνος
 20 φυλῆς Θηβαίδος φυλῆς Προυσιάδος
 Σωκράτης Σακέρδωτος Μαρκιανὸς Μάρκου
 Τρύφων Τρύφωνος Τειμοκράτης [Α]ν[ύ]του
 φυλῆς Γερμανικῆς φυλῆς Ἀδριανῆς
 Σερωριανὸς Ἐπιγόνος Ἀντωνῖνος Χρυσίππου

25	Ἐπιγένης Ἀρχεδήμου φυλῆς Φαυστινιανῆς Τορκουᾶτος Ἡρακλείδης Μενέκρατης Χρυσίωνος φυλῆς Σαβεινιανῆς	Διομήδης Τιμοκράτου[ς] φυλῆς Μεγαρίδος Φίλιππος Κρίσπου Μαρκιανὸς Μάρκου φυλῆς Ἰουλιανῆς
30	Λ. Σταβέριος Μάνιος Δομίτιος Αἴλιος Σόφος φυλῆς Διονυσιάδος Τιμοκράτης Χρυσίωνος Χρύσιππος Χρυσιανῶ	Ἀρχέδημος Τιμοκράτους Δομιτιανὸς Ἀριστείδου φυλῆς Ἀντωνιανῆς Ἀντώνιος Πρόκλος Ἀσκληπιόδοτος Σάνκτου

Uğurlu Olsun

Vatanımı seven ve tüm asaletiyle görkemli bir biçimde Gymnasiarkh'lık yapmış, gösterişli bir biçimde Agoronomos'luk yapmış, dikekate değer bir biçimde yazmanlık görevi yapmış, zeytin paralarının Argurotamias'lığını yapmış, en üst makamda ünlü bir şekilde görev yapmış, efendimiz imparatorlarımıza ve onların kutsal ordularına sık sık refakat etmiş ve vatanına diğer görevler ile gönüllü işlerle (leiturgia) de hizmet etmiş olan Claudius Tineius Asklepiodotus'u, baş Arkhon'luğa aday gösterilmiş, Zeus Olympos'un rahipliğini ve agonothet'liğini yapmış, yönetime aday gösterilmiş, birliğin phyle başkanları Claudius Tneius Asklepiodotus'u (onurlandırılmışlardır).

Sebastene Phylesi; Eukrates Claudianus, Aristanetos oğlu Bassus; Thebai Phylesi; Sakerdos oğlu Sokrates, Thryphon oğlu Thryphon, Germanike Phylesi; Epigon oğlu Sertorianos, Arkhedemos oğlu Ephigenes, Phaustinia Phylesi; Herakles oğlu Torkuatos, Khryision oğlu Menekrates, Sabeinia Phylesi; L. Straberius Manius, Domitius Ailius Sophos, Dionysiados Phylesi; Khryision oğlu Timokrates, Khyrision oğlu Khrysippos, Tiberiane Phylesi; Themistogenos oğlu Themistos, Iason oğlu Epiktetos, Prousius Phylesi; Marcus oğlu Marcianus, Anutos oğlu Teimokrates, Hadriane Phylesi; Khrysippos oğlu Antoninus, Timokrates oğlu Diomedes, Megaris Phylesi; Krispos oğlu Philippos, Marcus oğlu Marcianus, Iouliane Phylesi; Timokrates oğlu Arkhedemos, Aristeidos oğlu Domitianus, Antoniane Phylesi; Antoninus Proklos, Sanktos oğlu Asklepiodotos

40 Septimius Severus ve Caracalla Seyahatleri 211

Ed: Ameling, I.v. Prusias ad Hypium, nr.9

- 1 [τὸν ἀγ]αθὸν ἄνδρα καὶ φιλόπολιν ἰς
 [πάν]τα καὶ πρῶτον ἄρ[χ]οντα καὶ ἰε[ρέα]
 [καὶ ἀγω]νοθέτην τοῦ Ὀλυ<μ>πίου Διός,
 [ἀγων]οθέτην, ἀγορανομήσαντ[α]
- 5 [λαμ]πρῶς κ[αί] ἐπιφανῶς ἐν ἐπείγο[ντι]
 [και]ρῶ, ταμίαν τῶν ἐλαιωνικῶ[ν]
 [χρ]ημάτων, παραπέμψαντα τὸν κύριο[ν]
 [ή]μῶν Αὐτοκράτορα Μ. Αὐρήλιο[ν]
 Ἀγτωνεῖνον καὶ Θεῖον Λ. Σεπτίμιον
- 10 Σεουήρον καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν στρατεύματ[α]
 ἐν τῷ τῆς ἀρχῆς καιρῶ ἐπὶ τὴν ἀνατολή[ν,]
 πρεσβεύσαντα παρὰ Θεῖον Λ. Σεπτίμιο[ν]
 Σεουήρον, τιμητεύσαντα καὶ
 εἰσενεγκόντα ἀργύριον ἐν τῷ καιρῶ
- 15 τῆς τιμητείας εἰς πλατείας κατ[α]-
 σκευήν, κοινόβουλον διὰ βίο[υ,]
 ἄρξαντα τοῦ κοινοῦ τῶν ἐν Βειθυνί[α]
 Ἑλλήνων, ἐπιδόντα καὶ διαδόσεις,
 καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχὰς καὶ λειτουργίας
- 20 ἐκτελέσαντα τῇ πατρίδι ἐνδόξως
 καὶ ἐπιφανῶς Μ. Αὐρήλιον Φιλιππιανὸ[ν]

οί ἡρημένοι τῆς ὁμονοίας
εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ φύλαρχοι

- 25 Χρήστος Χρήστου
Γάιος Πρόκλου
[E]ὐχάριστος Ἑρμογένους
Χρυσιανὸς Χρήστου

İyi insan ve kent sever birinci arkhon ve Zeus Olympios rahibi ve agonotheti, en gerekli zamanlarda parlak ve gösterişli bir şekilde agoronomosluk yapmış, zeytin paralarının haznedarlığını yapmış, Efendimiz, Marcus Aurelius Antoninus ve Tanrısal L. Septimius Severus'a refakat etmiş ve kendilerinin kutsal ordusu, yönetimi sırasında, doğu'da iken Tanrısal L. Septimius Severus'a elçilik hizmetinde bulunmuş, censor'luk yapmış ve censor'lüğü sırasında Plateia'nın inşaatı için gümüş para bağışlamış, ömür boyu birlik üyesi, Bithynia'da yaşayan Hellenler'in birlik başkanlığını yapmış, vatanında geri kalan tüm görevleri ve leiturgia'ları başarıyla tamamlayan, ünlü ve görkemli M. Aurelius Philippianus Iason'u Phyle başkanları onurlandırmışlardır.

41 Iulia Augusta Sebaste'nin Onurlandırılması 214

Ed: TAM IV, nr. 25

- 1 Ἀγαθῆ τύχη·
Ἰουλίαν Αὐγούσταν Σεβ[αστήν],
μητέρα στρατοπέδων, ἢ με[γίστη]
μητρόπολις καὶ πρώτη
5 Βειθυνίας τε καὶ Πόντου
Ἀδριανὴ Σεουηριανὴ δις
νεωκόρος Ν<ει>κομήδεια
ἱερά καὶ ἄσυλος, φίλη, πιστὴ
καὶ σύμμαχος ἄνωθε τ<ῶ> δῆμῳ
10 τῶ Ῥωμαίων, διέποντος τὴν
ἐπαρχείαν Μ. Κλ. Δημητρίου

τοῦ λαμπροτάτου <ύ>πατικοῦ,
 πρεσβευτοῦ καὶ ἀντιστρατήγου
 τῶν Σεβαστ<ῶ>ν,

15 λογιστεύοντος Καισερνίου
 Στατιανοῦ τοῦ κρατίστου.

Uğurlu olsun

Büyük, birinci, Bithynia ve Pontos'un başkenti, Hadriana Severiana, iki kere neokor (unvanı almış), kutsal ve dokunulmaz Nikomedeia (kenti) ana lejyonu, başlangıçtan itibaren Roma halkı'nın deniz aşırı dostu, güvenilir ve müttفیği, görkemli consul Legatus Augustii Propraetore M. Cl. Demetrius, saygın sayman Caisernius Stianus zamanında Iulia Augusta Sebaste'yi (onurlandırdı).

μητέρα→μητέ ligatür, στρατοπέδων→τρ ligatür, τε→τε ligatür, διέποντος→ντ ligatür, τήν→τή ligatür, ἀντιστρατήγου→ ντ-τρ-τή ligatür ,λογιστεύοντος→ντ ligatür

42 Caracalla'nın Seyahati 214–217

Ed: Ameling, I.v. Prusias ad Hyprium, nr.50

1 Μ. Αὐρήλιον Ἀντωνῖνον
 Φ ι λ η τ ι α ν ὸ ν
 [τ]ὸν ἐκ προγόνων φιλότιμον
 [κ]αὶ φιλόπολιν, ἄνδρα τέλειον
 5 [καὶ] ἐν πάσαις πολειτείαις
 [ἐξ]η]τασμένον, πολλάκις
 [παρα]πέμψαντα τὸν κύριον
 [ήμ]ῶν θειότατον Αὐτοκράτορα
 [Μ.] Αὐρήλιον Ἀντωνῖνον,
 10 ἀμέμπτως παραχόντα
 τῇ πατρίδι ἔλαιον ἡμέραις

- τριάκοντα, ἀγορανομήσαντα
 [ἐ]πιφανῶς, πατέρα ἵππικου,
 ἑκάστοτε πολειτευόμενον
 15 [κ]αὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τῶν υἱῶν,
 [ἄρ]ξαντα τῆν μεγίστην ἀρχὴν
 [ἀπ]οδεδειγμένον πρῶτον
 ἄρχοντα καὶ ἱερεᾶ καὶ ἀγωναθέτην
 τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς
 20 [Αὐ]ρηλία Αὐγίανη Χρυσίον
 [τὸ]ν φιλοστοργότατον ἄνδρα

Aurelia Augiane Khrysion, atalarından beri ün sever, vatansever, besna ve müstesna insan, devlet hizmetlerinin tüm kademelerinde bulunmuş, tanrısal efendimiz imparator Marcus Aurelius Antoninus'a sık sık refakat etmiş, otuz günlük vatanına yağ temin etmiş, dürüst bir şekilde agoranomos'luk yapmış, babası atlı sınıftan, her zaman hem kendi hem de oğulları memuriyetlerde bulunmuş, birinci arbonluğu yerine getirerek en büyük makama atanmış, Zeus Olympos'un hem rahipliğini hem de agonothet'liğini yapmış olan pek sevgili kocası M. Aurelius Augianus Philetianus'u (onurlandırdı).

43 Elagabal Dönemine Ait Bir Onurlandırma Yazıtı 218–219

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.60

- Ἀ γ α θ ῆ ι τ ὺ χ η ι
 Φλ. Σεουηριανὸν Ἀσκλ[η]πιόδοτον
 υἱὸν Π. Φλ. Σεουηριαν[οῦ Δ]ημητρίου
 τετιμημέ[ν]ον ὑπὸ τοῦ [δικ]αίου
 5 καὶ θειοτάτου Αὐτοκράτ[ο]ρ[ος] Μ. Αὐρ.
 [[[Α]ντωνεῖνου]] Εὐσεβοῦς [Σ]ε[β]ασ[το]ῦ τῆ
 ἱερωσύνη θεᾶς Ῥώμης καὶ δ ἄ μ κει πορφύρα
 καὶ ἀγορανομήσαντα δῖς, ἀργυροταμίαν

- τῶν σιτωνικ[ῶ]ν χρημάτων, ἀργυροταμίαν
 10 τῶν τῆς βουλῆς χρημάτων, συνδικήσαντα
 τῇ πατρίδι πιστῶς, παραπέμψαντα θεὸν
 Ἄντωνεῖνον, ἐπιτελέσαντα θέας μονο-
 μαχιῶν καὶ κυνηγεσίων μεγαλοπρεπῶς,
 παραπέμψαντα τὸν κύριον ἡμῶν Αὐτοκρά-
 15 τορα [[[Ἄντωνεῖνον]]] Σεβαστὸν καὶ ἄρξαντα τὴν
 μεγίστην ἀρχὴν κατ'ἀξίαν τοῦ μεγέθους
 καὶ τοῦ ἀξιώματος τῆς πατρίδος ἐν τῇ παρα-
 πομπῇ καὶ παραχειμασίᾳ τῇ ἐν τῇ ἐπαρχείῳ
 τοῦ θειοτάτου Αὐτοκράτορος Ἄντωνίνου
 20 καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ στρατευμάτων
 Τιμητιανὸς Πωλίων ἄρξας τῆς γερο[υσίας]
 τὸν ἑαυτὸν φίλον

Uğurlu olsun

P.Fl. Severianus Demetrius'un oğlu Fl. Severianus Asklepidotus'u, bakkaniyetli ve en tanrısal İmparator M. Aur(elius) [[[Antoninus]]] Pius Augustus tarafından tanrıça Roma'nın rahipliği ve ? purpur ile onurlandırılmış, iki kez agoronomos'luk yapmış, hububat işlerini ve senato işlerinin mali memurluğunu yapmış, vatanına sadakatle elçilik yapmış tanrı Antoninus'a hizmet etmiş, teke-teke dövüş ve av oyunlarında mükemmel bir şekilde düzenlemiş, efendimiz İmparator [[[Antoninus]]] Augustus'a hizmet etmiş, en yüksek memuriyeti, en Tanrısal İmparator Antoninus'un ve onun kutsal ordularının refakat ve eyaletteki konaklamaları sırasında, vatanın ün ve onuruna yakışır bir şekilde yapmış olan dostu, Gerusia yöneticisi Timetianus Polion'u (onurlandırdı).

υῖόν Π.→ ν Π ligatür; Δημητρίου→ ημητ ligatür; χρημάτων→ ρημ ligatür; τῶν τῆς→ ν τῇ ligatür; παραπέμψαντα→ ἐμ-ντ ligatür; ἐπιτελέσαντα→ ντ ligatür; μεγαλοπρεπῶς→ πρ ligatür; ἡμῶν→ ἡμ ligatür; ἄρξαντα→ ντ ligatür; τὴν→ τὴν ligatür; μεγέθους→ με ligatür; τῆς→ τῇ ligatür; ἐν τῇ παρα→ ν τῇ π ligatür

44 Elagabal Devrine Ait Mil Taşı 218

Ed: Becker-Bertau I.v. Klaudiupolis, nr.54

- 1 B(ona) F(ortuna)
 Imp(erotri) Caes(ari) Divi Antonin[i] Pii
 Ma[.] filio, Di(vi) Severi nepoti
 [[Marco Aurelio Antonino P]]io
- 5 [f]elici Augusto, pontif(ici) max(imo)
 tribuniciae potest(atis) co(n)s(uli)
 patri patriae proco(n)s(uli)
 mil(ia) [] ad fines

Uğurlu olsun

İmparator Caesar tanrı Antoninus Pius Magnus'un oğlu, tanrı Severus'un torunu [[Marcus Aurelius Antoninus P]]ius Felix Augustus, Pontifex Maximus, hükümdarlığının 1. yılı, consul, vatanın babası, proconsul, Sınra... Mil

45 Septimius Severus, Caracalla ve Elagabal Seyahatleri 219–222

Ed: Ameling, I.v. Prusias ad Hypium, nr.12

- 1 [Κλαύ]διον Ιουλιανόν
 [Ἀσ]κληπιόδοτον
 [δὶς ἄρ]χοντα καὶ πρῶτον ἄρχοντ[α]
 [καὶ ἰ]ερέα καὶ ἀγνοθέτην τοῦ
- 5 [Ολυ]μπίου Διὸς καὶ ἀγνοθέτην
 [Σωτ]ῆρος Ἀσκληπιουῦ, ἀγορανο-
 [μήσ]αντα ἐπιφανῶς, πρεσβεύσαντα
 [παρ]ὰ τοὺς Σεβαστοὺς καὶ παραπέμ-

	[ψαν]τα τόν τε κύριον ἡμῶν Αὐτο-	
10	[κράτ]ορα τὸν θεοφιλέστατον Μ. [Αὐρ]ήλιον [[Ἀντωνεῖνον]] καὶ τοὺς [θει]οτάτους προγόνους αὐτοῦ Λ. [Σε]πτίμι[ον Σεουῆρον καὶ Μ. Αὐ-] [ρήλιον Ἀντωνεῖνον καὶ τὰ ἱερά]	
15	[αὐτῶν στρατεύματα] [] [] [] []	
20	[] [] [] []	
	<i>vac.</i>	
25	<i>vac.</i>	Κλ. Δομίτιος Μαρκέλλος
	<i>vac.</i>	
	<i>vac.</i>	
	<i>vac.</i>	
30	[φυλῆ]ς Γερμανικῆς [---]ιος Εὐφρόσυνος	Αὐρηλ. Καρπόφορος Εἰρηναίου φυλῆς Μεγαρίδος
35		Αὐρ. Νεικυλιανὸς Σώστρατος
	[]	[]

	[] Πλαγκ[ί]δος	
	[] ΑΡΕΙΝΟΣ	
		Αύρηλ. Σατορνείνος
40		Προυσίου
	[] ιανός	Αύρηλ. Καρπόφορος
	[--]Ο[--]ΤΟΥΦΙΛΛΥ	Ἐπιδηφόρου

İki kez arkhon'luk yapmış ve birinci arkhon'luk yapmış, Zeus Olympios'un rabipliğini ve agonothet'liğini yapmış ve kurtarıcı Asklepios'un agonothet'liğini yapmış, görkemli bir şekilde agoronomos'luk yapmış, imparatorlara elçilik hizmetinde bulunmuş ve efendimiz imparator en tanrı seven M.Aurelius Antoninus ve onun atası tanrısal L.Septimius Severus'a ve M.Aurelius Antoninus ve onun kutsal ordusuna refakat etmiş (phyle başkanları tarafından onurlandırılmıştır) vacat.

Claudius Domitius Markellus,... ...,Germanika Phyle'si,... ...,[...]ios Euphrosynos,..., Aurelius Karpophoros,... ..., Eirenaios oğlu, Megaris Phyle'si,... ..., Aurelius Neikylianos Sostratos,... ..., Plankidos, AREINOS,... ..., Aurelius Satorneios,, Prousius oğlu, [i]anos,, Aurelius Karpophoros, ,[..]O[.]TOUPHILLY Elpidophoros oğlu

46 Severus Dönemi Lollianus'un Onurlandırılması ca. 227–230

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olympum, nr. 12

- 1 Ἀγαθῆι vac. τύχη[ι]
vac.
τὸν οἰκιστὴν τῆς πατρίδος
Λ(ούκιον) Ἐγνάτιον Οὐίκτορα
Λ Ο Λ Λ Ι Α Ν Ο Ν
- 5 πρεσβευτὴν Σεβαστοῦ ἀν-
τιστράτηγον Βειθυνίας
καὶ Πόντου

Uğurlu olsun

Vatanın kurucusu Legatus Augusti propraetore Bithynia et Pontus, Lucius Egnatius Victor Lollianus'u (onurlandırıldı).

47 Maximinus Thrax Dönemine Ait Mil Taşı 235–238

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.21

]e
 2 [I]mp. Caesar
 [C. Iu]lius Verus [Maximinus]
 4 [Pius] Felix Aug. [
 [a] Nicaea mil. [p. VI
 6 [ἀ]πὸ Νικαίας [μείλια?]
 ζ'

İmparator Caesar [C. Iu]lius Verus [Maximinus] [Pius] Felix Aug(ustus) Nikaia'dan 6 mil

48 Gordianus Dönemine Ait Mil Taşı 238–244

Ed: Corsten, I.v. Prusa ad Olypnum, nr. 11

1 B(onae) F(ortuna)
 Imp(erator) Caes(ar)
 M(arcus) Antonius
 Gordianus
 5 P(ius) F(elix) Augustus
 A Prusae mil(ia)
vac. V vac.
vac. ε' vac.

Uğurlu olsun

İmparator Caesar Marcus Antoninus Gordianus Pius Felix Augustus Prusa'ya 5 mil

49 Gordianus III Dönemine Ait Mil Taşı 241

Ed: S. Öğüt Polat- S. Şahin, EA 5, Katalog der Bithynischen Inschriften, 97–127, nr. 4

- 1 B.F.
 Imp. Ceasar
 Divi Gordiani nepos
 M. Antinius Gordianus
- 5 Pius Felix Aug.
 Pontifex maximus
 Tribuniciae po(tes)tatis
 consul, p.p.
 fortissimus f(e)icissimus
- 10 restituit
 a Nicomedia ad fines
 XXXI
 λα'

Uğurlu olsun!

İmparator Caesar, Tanrı Gordianus'un torunu, M. Antoninus Gordianus, dindar babth Augustus, Pontifex Maximus, hükümdar, consul, vatanın babası, en güçlü, en babth; (yolu) Nikomedeia sınırına kadar onarttı, 31 (mil)

50 Decius Dönemine Ait Mil Taşı 249–251

Ed: Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis, nr.55

- 1 B(ona) F(ortuna)
 Imp(eratore) Caes(are) C. Messio
 Quinto Traiano
 Decio Pio Felice Aug(usto)
- 5 a Bithynio Hadriana

ad fines.

ζ'

Uğurlu olsun

*İmparator Caesar C. Messius Quintus Traianus Decius Pius Felix Augustus Bithynia Hadriana (kenti)¹⁴⁴
smirna 7 mil*

51 Macrianus'un Onurlandırılması 260–261

Ed: Corsten, I.v. Apameia, nr.62

- 1 ἀγαθῆι τύχηι
τὸν γῆς καί θαλάσσης
καί παντὸς ἀνθρώπων
ἔθνους δεσποτην Αὐτοκρά-
5 τορα Καίσαρα [Τ.] Φούλβιον Ίού[νιον]
Μακριανὸν Σεβαστὸν ἡ πόλις

Uğurlu olsun

*Yerin ve denizlerin ve tüm insanların efendisi İmparator Caesar T. Flavius Iulius Macrianus Augustus'u kent
(onurlandırdı)*

52 Claudius Gothicus Döneminde Nikaia Surlarının Yeniden Yapımı 268–269

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.11

- 1 Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Μᾶρκος Αὐρ. Κλαύδιος Εὐσεβῆς Εὐτυχῆς Σεβ(αστός),

¹⁴⁴ Klaudiupolis'in adı daha geç dönemde değişmiştir.

- 2 ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ δεύτερον, ὕπατος, πατὴρ
πατρίδος,
- 3 ἀνθύπατος, τὰ τεῖχη τῆ λαμπροτάτη Νεικαία, ἐπὶ Οὐελλ(εῖου) Μακρεῖνου
τοῦ λαμπρο(στάτου)
- 4 ὑπατικοῦ, πρεσβ(ευτοῦ) καὶ ἀντιστρατήγου τοῦ Σεβ(αστοῦ), καὶ Σαλλίου
Ἄντωνίου τοῦ λαμπρο(στάτου) λογιστοῦ

İmparator Caesar Marcus Aur(elius) Claudius Pius Felix Augustus, Pontifex Maximus, ikinci yıldır hükümdar, consul, vatanın babası, proconsul, muhtesem Nikaia (kenti) için, consul, legatus Augustii propraetore ekselans Velleius Macreinus ve sayman ekselans Sallius Antoninus'un (memuriyetleri) sırasında, bu surları yaptırdı.

53 Claudius Gothicus Döneminde Nikaia Surlarının Yeniden Yapımı 268–269

Ed: S.Şahin, I.v. Nikaia nr.12

- 1 Αὐτοκράτορι Καίσαρι Μ. Αὐρ. Κλαυδίω Εὐσεβεῖ Εὐτυχεῖ Σεβ(αστῶ),
δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ δεύτερον, ἀνθυπάτω πατρὶ πατρίδος
- 2 καὶ τῆ ἱερᾶ συνκλήτῳ καὶ τῶ δήμῳ τῶ Ῥωμαίων ἢ λαμπροτάτη καὶ μεγίστη
καὶ ἀρίστη Νεικαϊέων πόλις τὸ τεῖχος ἐπὶ τοῦ λαμπρο(στάτου)
- 3 ὑπατικοῦ Οὐελλεῖου Μακρεῖνου, πρεσβευτοῦ καὶ ἀντιστρατήγου τοῦ
Σεβ(αστοῦ) καὶ Σαλλίου Ἄντωνίνου τοῦ λαμπρο(στάτου) λογιστοῦ

Nikaialılar'ın parlak, büyük ve yüce şebri, suru, consul ve legatus Augustii propraetore ekselans Velleius Macreinus ve sayman ekselans Sallius Antoninus'un (memuriyetleri) sırasında, İmparator Caesar ikinci kez hükümdar, proconsul, pater patridos, M. Aurelius Claudius Pius Felix Augustus'a, Kutsal Roma senatosu ve Roma halkına (adadı).

54 Diokletian Dönemine Ait Onurlandırma Yazıtı 285–286

Ed: Corsten, I.v. Kios, nr.7

- 1 Ἀγαθῆ [τύχη].
 Ἔτους δ' τῶν [κυρίων ἡ]-
 μ[ῶν] αὐτοκρατ[όρων Γαΐου]
 Οὐα[λ]ερί[ου Διοκλητια]-
 5 ν[οῦ καὶ Μ. Αὐρ. Οὐαλ. Μα]-
 ξιμιανοῦ εὐ[σεβῶν εὐτυ]-
 χῶν Σεβαστ[ῶν]
 ΟΣΟΩΡΟΛΟΓΙΑ[τῆς]
 τετρακομίας [ἐτείμη]-
 10 σεν Αὐρ. Μαρκια[νὸν ἐ]-
 γδίκου, βουλο[γράφου],
 οἰνοποσιάρχου, [βει]-
 θυνιάρχου καὶ [εὐερ]-
 γετοῦντα τὸν δ[ῆμον]
 15 σὺν τῇ γυνεκί α[ὐτοῦ Αὐ]-
 ρηλία Στεφάνη [μετὰ τῶν]
 τέκνων αὐτῶν, []
 ἐπιμελησαμέν[ων]
 Χρήστου γραμ[μ]ατέως
 20 τοῦ δήμου καὶ Αὐ-
 λου προθύτου

Uğurlu olsun

Efendilerimiz Gaius Valerianus Diocletianus Pius Felix Augustus ve Marcus Aurelius Valerius Maximianus Pius Felix Augustus'un dörtlül yönetimiminin 4. yılı; avukat, boule yazmanı, oinoposiarkh, Bithyniarkh ve balkim

bayırbabı Aurelius Marcianus, eşi Aurelia Stephane ve çocukları ile birlikte onurlandırdı. Yazman Khrestos ve prothytos Aulos'un ibtimamı ile.

55 Diocletianus ve Maximianus Devrinden Mil Taşı 285-286

Ed: S. Şahin, I.v. Nikaia nr.22

B F
 2 [D. n. im]p. C(aesar) G(aius) Aur. Val.
 [D i o c]l e t i a n u s
 4 [p.f.i]nv. Aug. et
 [imp. C(aesar)] M. Aur. Val.
 6 [M a x i m i]a n u s.
 [A b N i c]a e [a]
 8 [VIII]
 [η']

Uğurlu olsun!

[Efendimiz] İmparator Ceasar G(aius) Aur(elius) Val(erius) [Dioc]letianus [Pius, Felix,] yenilmez Aug(ustus) ve [İmparator Caesar] M. Aur(elius) Val(erius) [Maximi]anus. [Nikaia'dan] [8] mil

56 Constantius Chlorus Dönemi 298–296

Ed: TAM IV, nr.31

1 Optimo benignissimoque
 principi Flavio Valerio
 Constantio Nob. Caesari,
 Germanico Max., con(sul) colonia
 5 Nicomedensium d(evota) n(umini)m(aiestati)q(ue) eius.

En iyi en asil Princeps Flavius Valerius Constantinus Soylu Caesar, Germanicus Maximus, Consul, Nikomedeia kolonisi yüce efendisi için adadı.

57 Deprem Yazıtı IV. Y.Y.

Ed: TAM IV, nr. 134

Θράσων Διογένους τήνδε ἀνέστησεν στυλ-
 λείδαν υἱῶν β', Δεξιφάνους ἐτῶν ε', Θράσωνος
 ἐτῶν δ', Ἐρμῆ Θρέψαντος αὐτῶν ἐτῶν κε'· ἐν τῇ συνπτώσει

5

τοῦ σεισ-
 μοῦ οὐ-
 τως αὐ-
 τὰ περιει-
 λήφει.

Diogenes oğlu Thrason bu steli bu steli, iki oğlu, 5 yaşındaki Deksiphanos, 4 yaşındaki Thrason, onları büyüten 25 yaşındaki Hermes (için dikti). Deprem yıkıntılarının içinde buradaki gibi onları sarmalamıştı.

Θράσων→ων ligatür, τήνδε→ήν ligatür, Ἐρμῆ→μῆ ligatür, αὐτῶν ἐτῶν→ν ἐ ligatür, συνπτώσει→νπ ligatür, περιειλήφει→πε ligatür

58 Konstantin VI. Dönemine Ait Sınır Yazıtı 780–797

Ed: Corsten, I.v. Apameia, nr.101

1 Ὅρος τοῦ ξε-
 εοδοχίου Πυ-
 λῶν· τὰ δοθέ(ν)-
 τα δωρεᾶ πα-
 5 ρὰ Κωνσταν-
 τίνου δεσπό-
 του καὶ Εἰρή-
 νης Αὐγούσ-

της τῆς θε-
10 οστέπτου
μ(ητ)ρ(ό)ς αὐτοῦ

Ksenodokhion (konuk evi) ve Pylai arasındaki sınır,

Efendimiz Constantinos ve onun, tanrının taçlandığı anneleri Eirene Auguste tarafından hediye edilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada Bithynia Bölgesinin tarihi içerikli yazıtları incelenmiştir. Toplam 58 adet olan yazıtların 53 adeti Roma, 4 adeti Helenistik ve 1 adeti Bizans dönemine aittir. Anadolu'nun genel durumunda olduğu gibi yazıtların dili genel olarak Yunanca'dır. Latince yazıtların da sayısı azımsanmayacak ölçüdedir.

Bithynia Bölgesi, ana yolların üzerinde olması nedeniyle, sık sık barbar kavimlerin istilaları ile karşılaşmıştır, savaşlarda fethedilmek istenen bölge olmuştur. Anadolu'ya ya da Avrupa'ya geçmek için bu bölge geçit olmuştur. Verimli topraklarında yetişen tarım ürünleri, doğal kaynakları (Mermer, Kereste, Şifalı sular v.b.), doğal ve korunaklı limanları ile her dönemde stratejik öneme sahip olan bölgenin en önemli dezavantajı güçlü deprem üreten fay hatlarının üzerinde yer almasıdır. Ancak ilgi çekicidir ki sadece tek bir yazıtta deprem (σεισμός) sözcüğü karşımıza çıkmaktadır. Antik kaynaklar depremde çok fazla kayıp olduğu hususunda bilgi vermelerine karşı, epigrafik buluntular bunu göstermemektedir. Bu durumun birkaç gerekçesi olabilir. Ölümlerin çok sayıda olması ile hızlı bir şekilde gömülme, yeterince hazırlık yapılamaması olabilir ki, şiddetli yaşanan depremlerde ölü sayısının fazla olması ile toplu mezarlara ölümler gömülmektedir. Diğer bir neden ise toplum hafızasının zayıf olması ve bir süre sonra yaşanan acı olayların unutulması olmalıdır. Günümüzde de yaşanan doğal afetlerden hala ders alınmaması bunun en açık örneğidir.

Bithynia bölgesinin dönemselsel olarak tarihsel içerikli yazıt yoğunluğu, bölgeyi ziyaret eden imparatorlar ile doğru orantılıdır. İmparator Hadrianus bölgeyi iki defa ziyaret etmiştir ve en fazla yazıt onun döneminde yazılmıştır. Yine aynı şekilde, Septimius Severus, Caracalla, Elagabalus Bithynia bölgesini ziyaret etmiş, burada konaklamışlardır ve yine aynı şekilde yazıt yoğunluğu dikkat çekmektedir. Ancak aynı şeyi Diocletianus dönemi için söylemek güçtür. İmparatorluğun doğu merkezi olmasına rağmen Diocletianus döneminde fazla yazıt bulunmamaktadır. Bu durum zaman içinde istilalar ya da yazıtların yeniden inşaat malzemesi olarak kullanılması ile açıklanabilir.

TABLOLAR

BITHYNIA VALİLERİ¹⁴⁵

C.Marcus Censorinus	<i>ca.</i> İ.Ö.14/13 ¹⁴⁶
L.Licinius C[...]	<i>ca.</i> 11/12 ¹⁴⁷
M.Plancius Varus	İ.S. 70–72 ¹⁴⁸
C. Dillius Vocula	İ.S. <i>ca.</i> 63/64 ¹⁴⁹
C. Caesius Aper	İ.S. <i>ca.</i> 65 ¹⁵⁰
T. Iunius Montanus	Vespasian dönemi ¹⁵¹
A.Larcus Lepidus Sulpicianus	İ.S. <i>ca.</i> 72/73 ¹⁵²
C. Caristanius Fronto	İ.S. <i>ca.</i> 74/75-75/76 ¹⁵³
C.Antius A. Iulius Quadratus	İ.S. <i>ca.</i> 75-77 ¹⁵⁴
Ti.Iulius Celsus Polemaeanus	İ.S. <i>ca.</i> 83/84 ¹⁵⁵
L.Iul. Marius Caecilius Simplex	İ.S. 88/84 ¹⁵⁶
C. Iulius Bassus	İ.S. 98-117 ¹⁵⁷

¹⁴⁵ Bithynia, Pontus et Bithynia, Bithynia et Pontus eyalet valileri

¹⁴⁶ D.M. Robinson, AJA, IX, 1905, s.209 nr. 36 (AE 1906, I); G.W. Bowersock, AJPh, 68, 1964, s.207, J. ve L. Robert, BE, 1965, nr.119.

¹⁴⁷ CIL. VI. 1442;

¹⁴⁸ Şahin, I.v. 9, nr.25; AE 1972,534 (=1971,463); AE 1996, 1512=SEG XLVI 1699=Şahin, I.v. Perge 49; AE 1997, 1505; TAM IV nr.22; bak. yazıt nr. 8–14

¹⁴⁹ CIL VI 1402=ILS 983;

¹⁵⁰ CIL XI 6009=ILS 981;

¹⁵¹ AE 1973, 500

¹⁵² CIL X 6659=ILS 987;

¹⁵³ AE 1914, 262=ILS 9485;

¹⁵⁴ IGR IV 384=ILS 8819;

¹⁵⁵ I.v.Ephesos VII 5103–5103

¹⁵⁶ CIL IX 4965=ILS 1026; AE 1980, 357(=1947.156); AE 1981, 830;

M. Calpurnius Rufus	1.yy sonu ¹⁵⁸
C.Plinius Caecilius Secundus	İ.S. 109–111 ¹⁵⁹
Q Voconius Saxa Fidus	İ.S. ca.140–142 ¹⁶⁰
L.Hedius Rufus Lollianus Avitus	İ.S. 159 ¹⁶¹
L.Acilianus Lepidus Fulcinianus	İ.S. ca.193/194–202/204 ¹⁶²
C. Cl. Attalus Paterculianus	İ.S. ca.193–214 ¹⁶³
L. Egnatius Victor Lollianus	İ.S. 227–230 ¹⁶⁴
M.Aurelius Artemidorus	İ.S. 244–249 ¹⁶⁵

¹⁵⁷ CIG 3745; C. Cichorius, AM 14 (1889) 243 nr.3; Schneider, Die Stadtmauer, nr.14; L.Robert, Hellenica X 60 u. La titulure de Nicée et de Nicomédie: La gloire et la haine, HarvSt. 81 (1977) s. 19; S. Şahin, Bithynische Studien, I nr. 6; S. Şahin, I.v. Nikaia nr.53; bak. yazıt nr.15

¹⁵⁸ CIL III 6072=I.v.Ephesos III,631

¹⁵⁹ Plin. *Epis.*10.40;

¹⁶⁰ Bérard, BCH 1890 XIV 643 vd.; IGR III 763; Dessau II 8828; Bure-D.G. Hogart, JHSt.1908 XXVIII 187 vd. nr. 16; TAM II 1201; J.Blackman, The Inscriptions, J.Schäfer, Phaselis, s.154 vd.; Perge'de bulunan onurlandırma yazıtı için bak. İ.Kaygusuz, EA 2, s.37–39;

¹⁶¹ CIG III, 4152; tarihlendirme ile ilgili bak. B.Rémy, L'activité des fonctionnaires sénatoriaux dans la province de Pont-Bithynie, EA 6, 43–53, 1985; S.Sahin, Statthalter der Provinzen Pamphylia-Lykia und Bithynia-Pontus, EA 20, 77–90, 1992; C. Marek, Das Datum einer Statthalterschaft in Pontus-Bithynia, EA 23, 83–86, 1994

¹⁶² CIL VI 1408=ILS 1141; AE 1926.79; CIL VI 1409=ILS 1142;

¹⁶³ AE 1896.106=ILS 8836;

¹⁶⁴ IGR III 33= I.v. Prusia ad Olympum nr.12; bak. yazıt nr.46

¹⁶⁵ S.Şahin, Ein Bleigewicht aus Nikomedeia, EA 16,139–146, 1990

DEPREMLER

İ.S. 161–180 yılları arasında meydana gelen deprem ¹⁶⁶
İ.S. 180–192 yılları arasında meydana gelen deprem ¹⁶⁷
İ.S. 358 yılı ¹⁶⁸
İ.S. 362 yılında meydana gelen deprem ¹⁶⁹
İ.S. 368 yılında meydana gelen deprem ¹⁷⁰
İ.S. 408–450 yılları arasında meydana gelen deprem ¹⁷¹
İ.S. 554 yılında meydana gelen deprem ¹⁷²

¹⁶⁶ Aur. Vict. Caes.16.12

¹⁶⁷ Malal.12.289.8

¹⁶⁸ Amm. Mar.17.7.1; Eus. Hier. *chron.*241.3; Socrat.2.39.2;4.11.4; Sozom.4.16.3; Chron. Min.1.239; Theoph. *chron.*45.25

¹⁶⁹ Amm. Mar.22.13.5

¹⁷⁰ Eus. Hier. *Chron.* 286.4; Socrat. *Hist. Ecc.* 4.11.4; Sozom. *Hist. Ecc.*6.10.2

¹⁷¹ Chron. Min. 2.87.

¹⁷² Malal.18.487.5

ANTİK KAYNAKLAR

- Amm. Marc.** J.C. Rolfe, Loeb Classical Library, London 1935-1939
- Apol. Rhod, Arg.** Apollonii Rhodii Argonautica. ed. H. Fraenkel Oxford: Clarendon Press, 1961 (tıpkı bas. 1970 (1st edn. corr.))
- App. Bell.civ.** Bellum civile, ed. P. Viereck, Appian's Roman history, vols. 3-4 (ed. H. White). Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1913 (tıpkı bas.3:1964; 4:1961)
- App. Mithr.** A.G. Roos and E. Gabba, Appiani historia Romana, vol. 1. ed. P. Viereck, Leipzig: Teubner, 1939 (tıpkı bas. 1962 (1st edn. corr.))
- Arrian.Anab.** Alexandri anabasis, ed. A.G. Roos and G. Wirth, Flavii Arriani quae exstant omnia, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1967 (1st edn. corr.): 1–390.
(Cod: 80,714: Hist.)
- Caes. Bell.Alex** Caesar, De Bello Alexandrino, The Civil Wars, with an English Translation by A.G. Way, London, New York 1964, Loeb Classical Library
- Cassius Dio** Cassii Dionis Cocceiani historiarum Romanarum quae supersunt, 3 cilt ed. U.P. Boissevain, Berlin: Weidmann, 1:1895; 2:1898; 3:1901 (tıpkı bas. 1955)
- Chron.Min.** Chronica Minora saec. iv, v, vi, vii. 3 vls. Ed. Mommsen. 1892-98.
- Cic.De Imp. Gn. Pomp.** Cicero, Oratio de Imperio Gn. Pompei, with an English Translation by H.G.Hodge, London, New York 1927, Loeb Classical Library
- Diodor.** Diodori bibliotheca historica, 5 cilt, 3. edn. ed. F. Vogel and K.T.

- Fischer (post I. Bekker † L. Dindorf), Leipzig: Teubner, 1:1888; 2:1890; 3:1893; 4-5:1906 (tıpkı bas. Stuttgart: 1964)
- Eus. *De vita Cons.*** Vita Constantini, ed. F. Winkelmann, Eusebius Werke, Band 1.1: ber das Leben des Kaisers Konstantin [Die griechischen christlichen Schriftsteller. Berlin: Akademie-Verlag, 1975]: 3-151. (Cod: 39,170: Biogr., Encom.)
- Eus. Hieron. *Chron.*** Hieronymus Hist. Fragmenta, ed. K. Müller, FHG 2. Paris: Didot, 1841–1870
- Herodianus, *Hist.*** Herodiani ab excessu divi Marci libri octo. ed. K. Stavenhagen, Leipzig: Teubner, 1922 (repr. Stuttgart: 1967).
- Herodotos** ed. Ph.-E. Legrand, Hérodote. Histoires, 9 cilt. Paris: Les Belles Lettres, 1:1932; 2:1930; 3:1939; 4 (3rd edn.): 1960; 5:1946; 6:1948; 7:1951; 8:1953; 9:1954 (tıpkı bas. 1:1970; 2:1963; 3:1967; 5:1968; 6:1963; 7:1963; 8:1964; 9:1968)
- Homerus, *İliad*** Homeri Ilias, vols. 2-3. ed. T.W. Allen, Oxford: Clarendon Press, 1931: 2:1-356; :1-370.
- Iust.** Marcus Iulius Iustinus, Epitoma Historiarum Philippicarum Pompei Trogi, with an English Translation by J.C. Yardley, with introduction and explanatory notes by R. Develin. Atlanta GA, 1994
- Ksen. *Anab.*** Anabasis, ed. E.C. Marchant, Xenophontis opera omnia, vol. 3. Oxford: Clarendon Press, 1904 (tıpkı bas. 1961).
- Ksen. *Hell.*** Hellenica, ed. E.C. Marchant, Xenophontis opera omnia, vol. 1. Oxford: Clarendon Press, 1900 (tıpkı bas. 1968).
- Kons. Porph., *De them.*** Costantino Porfirogenito. De thematibus [Studi e Testi. Vatican City: Biblioteca Apostolica ed. A. Pertusi, Vaticana, 1952]:

- Liv.** Ab Urbe Condita, with an English translation by B.O. Foster, London, New York 1919–1951, Loeb Classical Library
- Liv. *Perioch.*** T. Livius. Periochae Librorum A. U. C. T. Livi Ab Urbe Condita. Part 4, Bks. 41–45, ed. O. Rossbach, 1910.
- Mem.** Memnon, Fragment, with an English translation by C. Müller FGrH. III 536, Paris 1853
- Phylarkh.** Phylarchus Hist. Testimonia, FGrH 81: 2A:161–162. Fragmenta, FGrH 81: 2A:162–189. fr. 84: Dup. 1609 003 (fr. 694a). Fragmentum, ed. H. Lloyd-Jones and P. Parsons, Supplementum Hellenisticum. Berlin: De Gruyter, 1983
- Plin. *epi.*** Pliny The Younger, Volume II. Books 8–10. Panegyricus with an English translation by Betty Radice, London, New York, 1969, Loeb Classical Library
- Plut., *Sull.; Pomp.; Alk.;*** Plutarch's lives, vol. 4. ed. B. Perrin, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1916 (tıpkı bas. 1968):
- Polyb.** Polybios, The Histories; with an English translation by W.R. Paton I-VI. Cambridge, Mass.-London, 1922, Loeb Classical Library
- Ptolemaios** Claudii Ptolemaei geographia, vols. 1–2. ed. C.F.A. Nobbe, Leipzig: Teubner, 1:1843; 2:1845 (tıpkı bas. Hildesheim: Olms, 1966).
- Skylaks** ed. K. Müller, Geographi Graeci minores, vol. 1. Paris: Didot, 1855 (tıpkı bas. Hildesheim: Olms, 1965)
- Sokrates** Socrates' ecclesiastical history, ed. W. Bright, Oxford: Clarendon Press, 1893.
- Soz.** Salaminius Hermias Sozomenus Scr. Eccl. Gazaeus, Constantinopolitanus Historia ecclesiastica, ed. J. Bidez and G.C. Hansen, Sozomenus. Kirchengeschichte [Die griechischen

christlichen Schriftsteller 50. Berlin: Akademie-Verlag, 1960]: 1–408.

(Cod: 110,642: Eccl., Hist.)

Strabon

ed. A. Meineke, Strabonis geographica, 3 vols. Leipzig: Teubner, 1877 (tıpkı bas. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1969)

Theoph. Chron.

Chronographia, ed. C. de Boor, Theophanis chronographia, vol. 1. Leipzig: Teubner, 1883 (tıpkı bas. Hildesheim: Olms, 1963): 3-503. (Cod: 135,313: Chronogr., Hist.) 4061

Thuky.

Thykydides, History, Volume I. Books 1–2; Volume II. Books 3-4; Volume III. Books 5-6 ; Volume IV. Books 7-8. with an English traslation by C. F. SMÍTH, London, New York, 1928-1930, Loeb Classical Library

Zosimos

Zosime. Histoire nouvelle, vols. 1–3.2. ed. F. Paschoud, Paris: Les Belles Lettres, 1:1971; 2.1–2.2:1979; 3.1:1986; 3.2:1989:

Zonar.

Zonaras Hist. et Gramm. Lexicon, ed. J.A.H. Tittmann, Iohannis Zonarae lexicon ex tribus codicibus manuscriptis, 2 vols. Leipzig: Crusius, 1808 (tıpkı bas. Amsterdam: Hakkert, 1967): 1:1–1070; 2:1077–1900.

BİBLİOGRAFYA

- AM** Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts,
Athenische Abteilung Annales instituti Rossici
- Ameling, I.v. Prusias ad Hypium** Walter AMELING, *Die Inschriften von Prusias ad Hypium*,
Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 27,
Bonn, 1985
- Arslan, Galatlar** Murat ARSLAN, *Antikçağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi Galatlar*, İstanbul, 2000
- BCH** Bulletin de correspondance hellénique
- Becker-Bertau, I.v. Klaudiupolis** Frierich BECKER-BERTAU, *Die Inschriften von Klaudiupolis*,
Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 31, Bonn, 1986
- Bosch, Römischen Kaiserzeit** C. BOSCH, *Die Kleinasiatischen Münzen der Römischen Kaiserzeit II I, I*, Stuttgart, 1935
- Bull. épgr.** Bulletin épigraphique
- CIG** Corpus Inscriptionum Graecarum
- CIL** Corpus Inscriptionum Latinarum
- Corsten, I.v. Kios** Thomas CORSTEN, *Die Inschriften von Kios*,
Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 29, Bonn, 1985
- Corsten, I.v. Apameia** Thomas CORSTEN, *Die Inschriften von Apameia (Bithynien)*

und Pylai, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 32, Bonn, 1987

- Corsten, I.v. Prusa ad Olympum** Thomas CORSTEN, *Die Inschriften von Prusa ad Olympum*, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 39, Teil I, Bonn, 1991; Band 40, Teil II, Bonn, 1993
- Dörner, Bithynien** F.K. DÖRNER, *Inschriften und Denkmäler aus Bithynien*, Berlin 1941
- EA** Epigraphica Anatolica
- Foss, Anadolu** Clive FOSS, *Anadolu'daki Ortaçağ Kalelerinin İncelenmesi II*, İzmit, 2002
- GGA** Göttingische Gelehrte Anzeigen
- Grant, from Rome to Byzantium** M.GRANT, *from Rome to Byzantium The fifth Century A.D.*, Publications Limited by Routledge Inc. 1998
- HarvSt** Harvard Studies in Classical Philology
- Houston, M.Plancius Varus** G.W. HOUSTON, *M.Plancius Varus and the Events of A.D. 69–70*, Transactions and Proceedings of the American Philological Association, Vol. 103 (1972), 167–180
- Kaya, III. Gordianus** Mehmet Ali KAYA, III. Gordianus'un Pers (=Sasani) Seferi: Güzergah, Savaşlar, ve İmparator'un Ölümü, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XX.1 (2005), 157–167
- Krzyzanowska, d'Antioche de Pisidie** A. KRZYZANOWSKA, "Monnaies colonies d'Antioche de Pisidie", *Travaux du Centre d'archeologie Mediterrranenne de, l'Academie Polonaise des Sciences* 7, Varsovie 1970
- I.v. Kalchedon** Reinhold MERKELBACH-Friedrich Karl DÖRNER-

- Sencer ŞAHİN. *Die Inschriften von Kalchedon*, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 20, Bonn, 1980.
- I.v. Lampsakos** P. FRISCH, *Die Inschriften von Lampsakos*, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 6, Bonn, 1978
- IGR** CAGNAT, *Inscriptiones Graecae ad Res Romanes Pertinentes*
- ILS** H. DESSAU, *Inscriptiones Latinae selectae*, 1892-1916
- Jones, Greek City** A.H.M. JONES, *The Greek City from Alexander to Justinian*, Oxford, (1. baskı 1940) 1998
- Le Bas-Waddington** P. LE BAS et W. H. WADDINGTON, *Inscriptions grecques et latines* (1870)
- Magie, RRAM** David MAGIE, *Roman Rule in Asia Minor to the end of the third century after Christ I-II.*, Princeton 1950
- Mansel, Ege ve Yunan Tarihi** A.M.MANSEL, *Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu*, Ankara, (1. baskı 1947), 1999
- Marek, Die Phylen von Klaudioupolis** Christian MAREK, *Die Phylen von Klaudioupolis, die Geschichte der Stadt und die Topographie Ostbithyniens*, *Museum Helveticum* 59, 2002, 31–50
- Mitchell, Anatolia** Stephen MITCHELL, *Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor vol. I-II The Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule*, Oxford-New York, 1993
- Mommsen, Roman History** Theodor MOMMSEN, *The History of Rome I-IV*, Intr.by E.A. Freeman, Trans. By W.P. Dickson I-IV vol. London-New York 1930
- OGIS** Theophor Wilhelm DITTENBERGER, *Orientis Graeci*

Inscriptiones Selectae, Leipzig, I (1903). II (1905)

Price, Ritual and Power

S.R.F. PRICE, *Rituals and Power: The Roman Imperial Cult in Asia Minor*, Cambridge, 1984

PIR

Prosopographia Imperii Romani Saecula, Berlin, 1897-1898-1933

RE

Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft, Neue Bearb. Unter Mitwirkung zahlreicher Fachgenossen hrsg. Von G.WISSOWA, Reihe 1, Halbbd. I-XLVII. Reihe Halbbd. I-XIX. Suppl.-Bd.I-XVI Stuttgart (München) 1893-1980 (Reihe 1: A-Q, Bde. I-XXIV 1, 1893-963; Reihe 2: R-Z, Bde. I A1-XA, 1914-1972; Suppl.- Bde. I-XV, 1903-1978)

Robert, Tralles

L. ROBERT, *Décret de Tralles*, RPh XL, 279–291, 1934

Rostovtzeff, Hellenistic World

Michael Ivanovich ROSTOVITZ, *Social and Economic History of the Hellenistic World I-III*, Oxford, 1953

Schneider, Stadtmauer

A.M. SCHNEIDER, - W. KARNAPP, , *Die Stadtmauer von Iznik (Nicaea)*, *Istanbuler Forschungen* 16, Berlin 1938.

SEG

Supplementum Epigraphicum Graecum

Syll. ³

W. DITTENBERGER, Sylloge Inscriptionum Graecarum, 1915–1924

Syme, Anatolica

Ronald SYME, *Anatolica Studies in Strabo*, Ed. By Anthony Birley, Oxford, 1995

Şahin, Bithynische Studien

Sencer ŞAHİN, *Bithynische Studien = Bithynia İncelemeleri* Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 7,

Bonn, 1978

Şahin, I.v. Nikaia

Sencer ŞAHİN, *Katalog der antiken Inschriften des Museums Iznik (Nikaia)*, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 9–10, Bonn, 1979–1987

Şahin, Phrygia Epiktetos

Sencer ŞAHİN, *Phrygia Epiktetos*, IV. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1986

TAM IV

Tituli Asiae Minoris, vol. IV. Tituli Bithyniae linguis Graeca et Latina conscripti, Paeninsula Bithynica praeter Chalcedonem. Nicomedia et ager Nicomedensis cum septentrionali meridianoque litore sinus Astaceni et cum lacu Sumonensi, ed. Friedrich Karl DÖRNER, (with the assistance of Maria-Barbara von Stritzky), Vienna, 1978.

TAY I

S. HARMANKAYA – O. TANINDI, TAY – *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri–1: Paleolitik/Epipaleolitik*, Ege Yayınları, İstanbul, 1996.

TAY II

S. HARMANKAYA – O. TANINDI – M. ÖZBAŞARAN, TAY – *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri–2: Neolitik*, Ege Yayınları, İstanbul, 1997.

TAY III

S. HARMANKAYA – O. TANINDI – M. ÖZBAŞARAN, TAY – *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri–3: Kalkolitik*, Ege Yayınları, İstanbul, 1998.

Welles, Royal Corr.

C.B. WELLES, *Royal Correspondence in the Hellenistic Period, A Study in Greek Epigraphy*, New Haven, 1934

**Zgusta, Kleinasitische
Personna.**

L.ZGUSTA, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag, 1964

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Deniz GÜÇLÜ

Doğum Tarihi ve Yeri : İzmit/Kocaeli- 18.04.1977

Medeni Durumu : Bekâr

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : İzmit Lisesi

Lisans Diploması : Akdeniz Üniv., Fen-Ed. Fak, Eskiçağ Dilleri ve Kül. Bölümü

Yüksek lisans Diploması :

Tez Konusu : Antik Bithynia Bölgesinin Tarihsel İçerikli Yazıtları ve Tarihçesi

Yabancı Dil/Diller : Almanca

Bilimsel Faaliyetler :

İş Deneyimi

Stajlar : Prof.Dr. Nevzat Çevik başkanlığında Trebenna ve çevresi yüzey araştırması (2001)

Doç.Dr. Ayşe Çalık Ross başkanlığında Nikomedeia yüzey araştırması (2005)

Doç.Dr. Ayşe Çalık Ross başkanlığında Nikomedeia yüzey araştırması (2006)

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

Adres : Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü Umuttepe Kampüsü

İzmit/ KOCAELİ

Tel. nr. : (262) 3031012